

RAČUNOVODSTVO TURISTIČKIH AGENCIJA NA PRIMJERU TURISTIČKE AGENCIJE OBZOR PUTOVANJA

Kolarek, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:081518>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Ivana Kolarek

**RAČUNOVODSTVO TURISTIČKIH AGENCIJA NA PRIMJERU
TURISTIČKE AGENCIJE OBZOR PUTOVANJA**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2021.

Ivana Kolarek

**RAČUNOVODSTVO TURISTIČKIH AGENCIJA NA PRIMJERU
TURISTIČKE AGENCIJE OBZOR PUTOVANJA**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Osnove računovodstva II

Mentorica: dr. sc. Dubravka Krivačić, prof. v. š.

Matični broj studenta: 0621613059

Karlovac, rujan 2021.

ZAHVALA

Izrazit ću nekoliko riječi zahvale onima koji su bili uz mene tijekom studija i pri izradi ovoga rada.

Prije svega, želim se zahvaliti svojoj obitelji, mami Davorki, tati Damiru, braći Bruni i Ivanu na velikoj podršci tijekom ovog studija. Hvala vam za povjerenje, razumijevanje i višegodišnjoj strpljivosti koju ste mi ukazali tijekom studija što mi je izrazito pomoglo do moga uspjeha.

Zaručniku Domagoju upućujem zahvalu za neizmjernu ljubav i podršku koju mi je pružio u usponima i padovima tijekom školovanja.

Također se želim zahvaliti svojoj mentorici magistri Dubravki Krivačić na svim znanstvenim i stručnim savjetima koje mi je pružila tijekom pisanja završnog rada.

Voljela bih zahvaliti i gospođi Silvani Turčić, direktorici turističke agencije Obzora putovanja za dopuštanje i reproduciranje zaštićenih materijala koji su unaprijedili kvalitetu izrade ovog završnog rada.

Na kraju bih željela zahvaliti profesionalnom računovodstvenom timu turističke agencije Obzora putovanja, kojeg čine Dean Fabić i Tatjana Krivačić za njihovu pomoć oko unapređivanja mojeg znanja upravljačkog računovodstva i računovodstva troškova te samim time mi znatno olakšali izradu rada.

SAŽETAK

Nakon strukturiranja sadržaja rada te njegovog uvodnog dijela, razrada teme započinje kratkim pojašnjenjem obilježja djelovanja turističkih agencija. Potom se u radu razrađuje računovodstvo turističkih agencija, konkretno računovodstvo usluga turističkih aranžmana, uključujući primjere iz prakse turističke agencije Obzor putovanja. S obzirom da računovodstvo turističkih agencija uključuje i troškove poslovanja, u radu je obuhvaćen njihov pregled i pojašnjenja na praktičnim primjerima. Osim toga, rad obuhvaća i računovodstveni proces utvrđivanja stanja i uspješnosti poslovanja turističkih agencija, na primjeru turističke agencije Obzor putovanja. Na kraju rada iznijeti su zaključci, popis korištene literature te popis slika, tablica i priloga.

Ključne riječi: turistička agencija, računovodstvo, turistički aranžman, troškovi, stanje i uspješnost

ABSTRACT

After structuring the content and introductory part, the elaboration of the topic begins with a brief explanation of the characteristics of the activities of travel agencies. Then, the final paper elaborates the accounting of travel agencies, specifically the accounting of travel arrangement services, including examples from the practice of the travel agency Obzor putovanja. Since the accounting of travel agency also includes operating costs, the final paper includes the accounting process of determining the state and performance of travel agencies, on the example of the travel agency Obzor putovanja. At the end of the final paper conclusions are presented, a list of used literature and a list of figures, tables and appendices.

Keywords: tourist agency, accounting of tourist agencies, arrangements, special taxing procedure, operating costs

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBILJEŽJA DJELOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE	3
2.1. Pojam i usluge turističke agencije	3
2.2. Turistička agencija Obzor putovanja	6
3. RAČUNOVODSTVO USLUGA ARANŽMANA TURISTIČKE AGENCIJE	8
3.1. Postupak oporezivanja usluga aranžmana porezom na dodanu vrijednost.....	8
3.1.1. Redovni postupak oporezivanja	9
3.1.2. Posebni postupak oporezivanja	10
3.1.3. Kombinirani obračun	12
3.2. Poslovanje turističke agencije u tuđe ime i za tuđi račun.....	12
3.3. Praktični primjeri organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu putovanja	13
3.3.1. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu putovanja u Hrvatskoj	13
3.3.2. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu putovanja u inozemstvu	17
3.3.3. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu <i>team building</i>	21
4. RAČUNOVODSTVO TROŠKOVA POSLOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE	24
4.1. Troškovi poslovanja turističke agencije	24
4.2. Primjeri knjiženja troškova poslovanja turističke agencije	25
5. UTVRĐIVANJE STANJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE ...	35
5. ZAKLJUČAK	43
LITERATURA.....	45
POPIS SLIKA	47
POPIS TABLICA.....	48
POPIS PRILOGA.....	49

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

S obzirom da računovodstvo kroz novčani izraz i interpretaciju poslovnih transakcija pomaže u ostvarivanju financijskih, organizacijskih te drugih ciljeva, ono u poslovanju turističkih agencija ima značajnu ulogu. Kao predmet istraživanja u ovome završnom radu odabrano je stoga računovodstvo turističkih agencija, na primjeru poslovanja turističke agencije Obzor putovanja.

Temeljni cilj istraživanja je dati cjelovit pregled i objašnjenje odvijanja računovodstvenog procesa na primjeru turističke agencije Obzor putovanja. Cilj je također, kroz praktične primjere, utvrditi značaj računovodstvenog sustava i računovodstvenih vještina za razumijevanje računovodstvenog procesa turističke agencije.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Izvori podataka korištenih u izradi završnog rada proizlaze iz stručne literature, odnosno knjiga i članaka, a potom i zakonskih i podzakonskih akata iz područja turizma te računovodstva i poreza. Određeni podaci preuzeti su s internetskih stranica, kao i iz ostale stručne literature. Također, podaci za izradu praktičnih primjera prikupljeni su iz poslovanja turističke agencije Obzor putovanja, bilo neposrednom komunikacijom s djelatnicima ili komunikacijom putem elektroničke pošte.

Istraživačke metode koje su korištene pri izradi rada su deskriptivna metoda, metoda analize i metoda apstrakcije. Deskriptivna metoda korištena je u teorijskom dijelu rada, s ciljem upoznavanja s osnovnim pojmovima računovodstva turističke agencije te pri definiranju njihovih temeljnih obilježja. Metodom analize, koja predstavlja postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja jednostavnim dijelovima i elementima, utvrđeni su računovodstveni postupci u poslovanju turističke agencije temeljeni na praktičnim primjerima. Uz primjernu metodu apstrakcije sastavljen je sadržaj završnog rada, a na kraju rada i izvedeni određeni zaključci. Prikupljeni praktični podaci obrađeni su u istraživanju za stolom.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad razrađen je kroz šest temeljnih cjelina. Nakon strukturiranja sadržaja rada, u uvodnom dijelu rada, uz ovu su cjelinu definirani još predmet i ciljevi istraživanja te izvori podataka i metode istraživanja. Nakon toga, u drugoj cjelini rada razrada teme započinje kratkim pojašnjenjem obilježja djelovanja turističkih agencija. Potom se, u trećoj cjelini rada daje detaljan pregled računovodstva turističkih agencija, konkretno računovodstva usluga turističkih aranžmana, uključujući primjere iz prakse turističke agencije Obzor putovanja. S obzirom da računovodstvo turističkih agencija uključuje i troškove poslovanja, njihov pregled i pojašnjenja na primjerima predloženi su i objašnjeni u četvrtoj cjelini rada. Osim toga, u petoj cjelini rad obuhvaća računovodstveni proces utvrđivanja stanja i uspješnosti poslovanja turističkih agencija, obrađen također na primjeru odabrane turističke agencije. Na kraju rada izneseni su zaključci do kojih se došlo istraživanjem. Osim toga, sastavljen je popis korištene literature, kao i popis slika, tablica i priloga.

2. OBILJEŽJA DJELOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE

2.1. Pojam i usluge turističke agencije

Turističke agencije osmišljene su radi lakše organizacije turističkog putovanja. Agenti turističkih agencija povelike štede vrijeme i novac korisniku turističkih usluga svojim znanjem, sposobnostima i vještinama. Bez njih, korisnik turističkih usluga, prisiljen je samostalno proučavati i prikupljati podatke o turističkim destinacijama, načinu prijevoza do turističke destinacije, prikupljati podatke o valuti, carinske i granične propise, smještajne objekte i druge detalje i specifičnosti mjesta koje planiraju posjetiti. Turističke agencije olakšavaju željeno putovanje i odabir turističke destinacije onim korisnicima usluga koji znaju što žele, a ne znaju koja destinacija bi zadovoljila njihove turističke potrebe.

Prvo organizirano turističko putovanje bilo je od Leicestera do Loughborougha na kojem je sudjelovalo 600 članova antialkoholičarskog društva.¹ Tim činom potaknuto je daljnje organiziranje putovanja, tako nastaje prva turistička agencija pod nazivom „Cook and Son“ koju je osnovao Thomas Cook u Engleskoj, 1855. godine. Prvo organizirano turističko putovanje turističke agencije „Cook and Son“ bilo je preko Kanala La Manche na svjetsku izložbu u Parizu.²

Prva definiranja pojma turističke agencije pojavljuje se prije Prvog svjetskog rata kada se turističkom agencijom smatrala svaka fizička osoba koja je sudjelovala u posredništvu usluga smještaja i prijevoza.³ Razvojem turizma, definicija i djelatnosti turističkih agencija mijenjala se kroz vrijeme. Danas je u Republici Hrvatskoj pojam turističke agencije definiran Zakonom o pružanju usluga u turizmu⁴, koji poima turističke agencije kao trgovačka društva, trgovce pojedince i obrtnike ili organizacijske jedinice, koje mogu pružati usluge kao trgovci, organizatori ili prodavatelji, te organizirati, posredovati ili pružati druge usluge vezane uz putovanje i boravak turista. Prema Vukoniću, turistička agencija je gospodarstveni organizam, odnosno organizacija čija se osnovna djelatnost sastoji od organiziranja i prodaje putovanja i boravka, te pružanju drugih usluga putnicima i sudionicima turističkog prometa.⁵ U poslovnoj praksi, ali i teoriji, još uvijek se podjednako koriste termin turistička agencija i termin putnička agencija. Poslovanje turističkih agencija regulira se već spomenutim Zakonom o pružanju usluga u turizmu, a u njemu se navodi

¹ Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici, Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, 2011., str. 214.

² Vukonić, B., Keča, K., Pukšar, I., Turističke agencije, VPŠ Libertas, Zagreb, 2015., str. 17.

³ Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici, str. 216.

⁴ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br. 130/17., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21., čl. 7., st. 22.

⁵ Vukonić B., Turističke agencije, Mikrorad, Zagreb, 2003., str. 34.

da je korištenje nazivom „turistička agencija“ obvezno imenu tvrtke turističke agencije, ali da je iznimno dopušteno korištenje i termina „putnička agencija“. Zakon o pružanju usluga u turizmu koristi pojam turističke agencije. Porezni propisi koriste pojam putničke agencije.

Djelatnosti turističkih agencija obuhvaćaju širok spektar usluga. Prije svega svaka turistička usluga agencije započinje informativno-savjetodavnim poslovima. Davanjem informacija i savjeta potencijalnim korisnicima turističkih usluga usmenim i/ili pisanim putem, turistička agencija pokušava pridobiti interese korisnika. Informiranje potencijalnog turista najčešće se ostvaruje usmenim putem, putem telefona, e-maila ili izravnim, odnosno direktnim kontaktom s klijentom u poslovnici. Danas se nešto rjeđe koristi pismeni put u obliku brošura, prospekata, kataloga i sličnih načina informiranja potencijalnih klijenata. Za željno putovanje, potencijalni turist također može direktnim razgovorom s djelatnikom u turističkoj agenciji odnosno poslovnici zatražiti besplatne informacije koje će mu pomoći i koristiti pri odabiru željenog putovanja. Turistička agencija za pružanje usluga mora imati poslovnicu, odnosno poslovni prostor koji ispunjava uvjete uređenja i opremljenosti kao i osoblje prema vrsti usluga koje pruža.⁶

Turistička agencija mora čuvati poslovnu tajnu odnosno osobne podatke putnika⁷ koje je sakupio agent prilikom informiranja i savjetovanja korisnika turističkih usluga odnosno prilikom izrade rezervacije. Osobnim podatkom smatraju se svi oni podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi.⁸ Prema GDPR-u, osobni podaci koji mogu biti korisni turističkoj agenciji prilikom organizacije putovanja su: ime, prezime, broj osobne iskaznice, lokacijski podaci, podaci s kreditnih kartica, vjerska i filozofska uvjerenja, etička pripadnost, seksualna orijentacija i slično.⁹ Ukoliko je obrada podataka temeljena na privoli, turistička agencija dužna je potencijalnom korisniku pružiti izjavu o privoli prilikom prikupljanja podataka, te zahtijevati potpis privole za korištenje podataka.¹⁰

Turistička agencija djeluje kao posrednik između turističke ponude i turističke potražnje. Za poslove u kojima turistička agencija djeluje kao posrednik, dobiva određenu proviziju. Agencijska

⁶ Cutvarić, M., Obračun PDV-a u poslovanju turističkih agencija / Šarić, D., Pravni aspekti poslovanja, seminari, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, listopad 2017.

⁷ Prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu (Narodne novine br. 130/17., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21., čl. 7., st. 6.) putnik je svaka osoba koja želi sklopiti ugovor o putovanju u paket-aranžmanu ili izletu ili ugovor o putovanju u povezanom putnom aranžmanu ili koja ima pravo putovati na temelju sklopljenog ugovora o putovanju u paket-aranžmanu ili izletu ili ugovora o putovanju u povezanom putnom aranžmanu.

⁸ GDPR informer, GDPR i osobni podaci, 13. svibnja 2018. god., <https://gdprinformer.com/hr/gdpr-clanci/gdpr-osobni-podaci> (pristup 08.04.2021.)

⁹ Ibid.

¹⁰ Zaštita podataka na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka, https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/data-protection/data-protection-gdpr/index_hr.htm (pristup: 26.3.2021.)

provizija je ono što turističkim agencijama daje prednost jer dobivaju cijene usluga ili paketa usluga povoljnije nego što bi krajnji korisnik dobio prilikom samostalne organizacije putovanja. Posrednički karakter ističe se u obavljanju poslova poput sklapanja ugovora.

Isključivo turističke agencije mogu pružati sljedeće usluge¹¹:

- ✓ organizirati paket–aranžmane i izlete, sklapati i poduzimati ugovor o paket-aranžmanu i izletima,
- ✓ organizirati kongrese,
- ✓ posredovati u sklapanju ugovora o organiziranom putovanju (paket-aranžman i izlet),
- ✓ posredovati u ugostiteljskim uslugama (prodaja i rezervacija smještaja i drugih ugostiteljskih usluga),¹²
- ✓ posredovati u uslugama prijevoza (prodaja putnih karata i rezervacija mjesta za sva prijevozna sredstva),
- ✓ organizirati prihvat i transfer putnika,
- ✓ posredovati u pružanju usluga u posebnim oblicima turističke i ugostiteljske ponude,
- ✓ organizirati i posredovati u pružanju usluga turističkih vodiča, turističkih pratitelja i usluga upravljanja plovnim objektima nautičara (skipera),
- ✓ zastupati strane i domaće turističke agencije.

Mnogi nisu upoznati s činjenicom da turistička agencija posreduje može sudjelovati u pribavljanju npr. putnih isprava, viza, isprava za lov, ribolov, ronjenje, plovidbu nautičara; posredovati u sklapanju ugovora o osiguranju putnika i prtljage; nabavi, rezervaciji i prodaji ulaznica za različite priredbe, muzeje i sl.; iznajmljivanju i/ili posredovanju u iznajmljivanju vozila, plovila, letjelica; te prodaji različite trgovačke robe vezane za potrebe putovanja ili odmora i sl.

Turistička agencija obvezna je za svako grupno putovanje koje organizira izdati program, prospekt ili katalog u tiskanom ili elektroničkom obliku koji treba staviti na raspolaganje putniku. Ovisno o uslugama on mora sadržavati cijene putovanja, destinaciju, sredstva, karakteristike i kategorija prijevoza, vrstu smještajnog objekta, njegovu lokaciju i kategoriju, te turističku klasifikaciju, broj dnevnih obroka, plan putovanja, iznos ili postotak predujma, te o broju i iznosu obroka otplate ostatka cijene, graničnim, viznim i zdravstvenim formalnostima putovanja i boravka u odredištu, najmanjem broju putnika koji je potreban za organiziranje putovanja, te o roku u kojem će putnik

¹¹ Slovinac, I., Putničke agencije - računovodstveni i porezni aspekt, Zoom meeting , TEB, Zagreb, srpanj 2021.

¹² Turistička agencija može organizirati ili posredovati u pružanju usluge smještaja samo za smještajne kapacitete pružatelja ugostiteljskih usluga koje je za pružanje tih usluga ishodio rješenje nadležnog tijela.

biti obaviješten o otkazivanju putovanja, ukoliko za putovanje nije prijavljen dovoljan broj putnika.¹³

2.2. Turistička agencija Obzor putovanja

Obzor putovanja društvo s ograničenom odgovornošću turistička je agencija osnovana 1993. godine. Podružnica je nacionalnog zračnog prijevoznika Croatia Airlines. Specijalizirana je za poslovna, privatna i MICE putovanja. Ono što ju posebno odlikuje su njihovi agenti za poslovna putovanja, odnosno stručnjaci u svom području koji štede vrijeme, novac i trud kad su u pitanju poslovna putovanja. Bilo da se radi o pronalaženju najboljeg hotela ili prijevoznih opcija, agenti Obzor putovanja pružaju kvalitetnu uslugu koja je prilagođena jedinstvenim željama i potrebama putnika. Njihov pouzdan tim agenata predan je detaljima i sposoban realizirati čak i najzahtjevnije ideje.

Turistička agencija Obzor putovanja zapošljava 20 zaposlenika od čega je 15 obučenih i stručnih savjetnika za putovanja. Imaju više od 50 korporativnih poslovnih partnera. Svojom efikasnošću, pouzdanošću i kvalitetom usluge dostigli su među top 5 vodećih pružatelja usluga poslovnog putovanja i MICE¹⁴ u Hrvatskoj. Vodeće mjesto među organizatorima poslovnih putovanja postigli su profesionalnom kvalitetom usluge, fleksibilnošću i dostupnošću 24/7 te izradom usluga po mjeri. Unatrag 25 godina svojim klijentima omogućuju zadovoljstvo u ispunjavanju turističkih i poslovnih potreba u skladu s budžetom.

Ponudu usluga agencije Obzor putovanja čine:

- ✓ avionske karte i let mlažnjakom,
- ✓ hotelske rezervacije,
- ✓ najam automobila, autobusa, rezervacije željezničkih i trajektnih linija,
- ✓ vize,
- ✓ putno osiguranje,
- ✓ organizirani posjeti sajmovima, konferencijama i skupštinama,
- ✓ poslovna putovanja i MICE putovanja,
- ✓ praćenje programa nagrada zrakoplovnih agencija i hotela,
- ✓ izvještavanje, odnosno informiranje.

¹³ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br., 130/17., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21., čl. 29.

¹⁴ eng. Meetings, Incentives, Congresses and Events

Informacijski sustavi koje koriste su GDS Amadeus i E-booking. Rezervacije obavljaju putem e-maila ili u poslovnici koja se nalazi u ulici Nikole Tesle 5 u centru Grada Zagreba. Izrađuju i pohranjuju profile klijenata kako bi ubrzali i skratili vrijeme rezervacije. Temeljem zahtjeva klijenta za rezervacijom nude minimalno dvije ponude. Posebnu pažnju pridaju praćenju svih novčanih i posebnih regulativa te se strogo pridržavaju svih pravila svojih međunarodnih klijenata. Cilj im je potpuna optimizacija i standardizacija svih usluga, odnosno postati regionalni pružatelj BT i M&E usluga za sve klijente prisutne na području Hrvatske.

3. RAČUNOVODSTVO USLUGA ARANŽMANA TURISTIČKE AGENCIJE

Turistička agencija dužna je primjenjivati računovodstvo poduzetnika, što podrazumijeva prikupljanje i sastavljanje knjigovodstvenih isprava, vođenje poslovnih knjiga te sastavljanje financijskih izvještaja, poštujući pritom standarde financijskog izvještavanja, kao i temeljna načela urednog knjigovodstva koja nalažu vođenje poslovnih knjiga na način da je moguće provjeriti poslovne događaje, financijski položaj i uspješnost poslovanja turističke agencije kao poduzetnika. Turistička agencija dužna je osigurati da računovodstvena dokumentacija bude točna, potpuna, provjerljiva i razumljiva. Poduzeti treba mjere kako bi računovodstvena dokumentacija bila zaštićena od gubitka i oštećenja te osigurati potrebnu tehničku opremu, nositelje podataka i zaštitu softvera od zlouporabe, oštećenja, uništenja, neovlaštenog ometanja, neovlaštenog pristupa, gubitka, krađe ili otuđenja.

3.1. Postupak oporezivanja usluga aranžmana porezom na dodanu vrijednost

Turistička agencija može poslovati u svoje ime i za svoj račun te u tuđe ime i za tuđi račun. Način poslovanja kada agencija prodaje usluge u svoje ime, znači da je za iste obvezna putniku izdati račun. Na računu mogu biti obračunate vlastite isporuke dobara i usluga, dobra i usluge poslovnih partnera, kao i kombinacija vlastitih i tuđih dobara i usluga. Porezna stopa koju obračunava pri ispostavljanju računa ovisi je li usluga iz ponude vlastitih usluga ili se radi o usluzi poslovnog partnera, odnosno drugog poreznog obveznika. Obračun poreza na dodanu vrijednost (PDV-a) može biti prema redovnom postupku oporezivanja, posebnom postupku oporezivanja ili mješovitom obračunu. U rijetkim slučajevima turistička agencija obavlja usluge u tuđe ime i za tuđi račun pri čemu obračunava svoju proviziju, te kao takva djeluje kao posrednik, odnosno zastupnik.

Djelatnost turističke agencije je specifična, što dokazuje i kompleksnost kod primjene poreznih propisa, s obzirom da se mora voditi računa o različitim pravilima, odnosno načelima oporezivanja za svaku pojedinu uslugu. Kod prodaje usluge smještaja u inozemstvu primjenjuje se načelo oporezivanja, kao i porezne stope propisane u zemlji gdje se smještajni kapacitet nalazi. Kod usluge prijevoza putnika od turističke agencije se zahtijeva da se registrira za porezne potrebe u svim zemljama kroz koje se putnici prevoze. Zbog složenosti problematike oporezivanja čitavog niza agencijskih usluga, Direktivom EU 2006/112/EZ¹⁵ propisan je posebni postupak oporezivanja koji se odnosi na poslovanje turističkih agencija, s ciljem pojednostavljenja djelatnosti turističkih

¹⁵ Direktiva 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost, Službeni list Europske unije br. 376.

agencija. Od 1. srpnja 2013. godine, kada je Hrvatska pristupila EU, u poreznu praksu Republike Hrvatske uveden je posebni postupak oporezivanja turističke agencija čija je primjena obvezna.¹⁶ Tijekom 2014. i 2015. godine značajno su promijenjeni uvjeti primjene poreznog postupka oporezivanja turističkih agencija zbog pojednostavljenja složenosti postupka.¹⁷

3.1.1. Redovni postupak oporezivanja

Turističke agencije u ponudi mogu imati uslugu smještaja u vlastitim apartmanima, hotelima i/ili drugim smještajnim kapacitetima koji su u vlasništvu turističke agencije, kao i uslugu prijevoza putnika¹⁸ u vlastitim prijevoznim sredstvima ili korištenje radnika turističke agencije za pružanje usluge turističkog vodiča, animatora i sl. Ipak, danas to čini manji broj agencija, zbog velikih fiksnih troškova imovine koju je nužno redovito modernizirati i održavati u skladu sa standardima kvalitete. U slučaju kada agencija prodaje uslugu prijevoza vlastitim autobusom, uslugu smještaja u vlastitom smještajnom objektu ili uslugu vlastitog turističkog vodiča, tada obavlja usluge u svoje ime i za svoj račun. U tim slučajevima dužna je primijeniti redovni postupak oporezivanja. Kod primjene redovnog postupka oporezivanja obračunava se PDV na ukupnu naknadu naplaćenu od korisnika usluge. Turistička agencija tada ima pravo priznati pretporez iz ulaznih računa koji se odnose na vlastitu uslugu koja će biti zaračunana u cijeni aranžmana.

Pružanje usluge smještaja ili smještaja s doručkom, polupansiona ili punog pansiona u hotelima ili objektima slične namjene, uključujući smještaj za vrijeme odmora, te iznajmljivanje prostora u kampovima za odmor ili u mjestima određenima za kampiranje te smještaj u plovnim objektima nautičkog turizma u vlasništvu turističke agencije u Hrvatskoj, turistička agencija oporezuje po stopi od 13%, prema aktualnom Zakonu o porezu na dodanu vrijednost¹⁹. U slučaju pružene usluge smještaja i neke dodatne usluge i isporuke, kao što su primjerice izleti, razni tečajevi, sportski tereni, troškovi telefona i sl., na te usluge i isporuke agencija će primijeniti stopu PDV-a od 25%. Za uslugu prijevoza koja je obavljena na dionici u Republici Hrvatskoj agencija obračunava PDV u iznosu od 25%, a na dionicu prijevoza izvan Republike Hrvatske porez obračunava po propisima države kroz koju je obavljen prijevoz. Turistička agencija iz praktičnog primjera, Obzor putovanja, ne posluje po redovnom postupku oporezivanja.

¹⁶ Baica, N., Poslovanje putničkih agencija – porezi i računovodstveni aspekti, Računovodstvo i porezi u praksi, lipanj 2019. str. 55.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Od 1. siječnja 2014. iz presude Europskog suda pravde, putnikom se treba smatrati svaka osoba kojoj turistička agencija obavlja usluge.

¹⁹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 73/13., 99/13., 148/13., 153/13., 143/14., 115/16., 106/18., 121/19. i 138/20.

3.1.2. Posebni postupak oporezivanja

Turistička agencija može djelovati u svoje ime, a za tuđi račun, što znači da koristi dobra i usluge poslovnih partnera, odnosno drugih poreznih obveznika. U tom slučaju, propisan je posebni postupak oporezivanja turističkih agencija člancima 91. do 94. Zakona o PDV-u²⁰ i odredbama članka 187. Pravilnika o PDV-u²¹. Posebni postupak oporezivanja primjenjuje se pri obračunu PDV-a samo u slučajevima prodaje tuđih usluga od kojih je barem jedna usluga vezana za putovanje (smještaj ili prijevoz). Tada turistička agencija nema pravo na odbitak pretporeza po računima koji su izravno vezani za pruženu uslugu.²²

Kada turistička agencija posluje s kupcima u svoje ime, a koristi dobra i usluge drugih poreznih obveznika za obavljanje usluga putovanja, PDV obračunava po posebnom postupku oporezivanja turističkih agencija na ostvarenu maržu. Ostvarena marža ili jedinstvena usluga turističke agencije predstavlja razliku u cijeni izlaznog računa krajnjem korisniku turističke usluge i ulaznog računa isporučitelja dobara ili usluga.²³ Jedinstvena usluga turističkih agencija fizičkim osobama oporeziva je prema mjestu sjedišta turističke agencije iz koje se usluge obavljaju ili prema mjestu sjedišta njezine stalne poslovne jedinice.²⁴ Kod prodaje pravnim osobama, jedinstvena usluga turističke agencije oporeziva je prema mjestu sjedišta kupca. Tretman kod posebnog postupka oporezivanja jednak je za fizičke i pravne osobe. Jedinstvena usluga turističke agencije oporeziva je PDV-om po stopi od 25%.

Porezni obveznik koji je davatelj usluge smještaja obračunat će PDV po stopi od 13%. Međutim, ukoliko turistička agencija prodaje smještaj, usluga je oporeziva prema mjestu gdje je obavljen smještaj. To znači da se PDV ne obračunava na ukupnu primljenu naknadu od kupca već samo na razliku u cijeni, odnosno ostvarenu maržu. Iznos PDV-a koji je turistička agencija obvezna platiti izračunava se primjenom preračunate stope PDV-a, koja iznosi 20% na ostvarenu razliku u cijeni. Razliku u cijeni može se nazvati bruto osnovicom za PDV, jer se radi o osnovici kod koje se obveza za PDV izračunava primjenom preračunatih poreznih stopa.

²⁰ Ibid.

²¹ Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 79/13., 85/13., 160/13., 35/14., 157/14., 130/15., 01/17., 41/17., 128/17., 1/19., 1/20., 01/21., 73/21., čl. 187.

²² Posebni postupak oporezivanja turističke agencije obavezan je, što znači da turistička agencija nema mogućnost izbora primjene ovog postupka, već je to uvjetovano obilježjima pružene usluge.

²³ Markota, Lj., Oporezivanje usluge smještaja, ugostiteljske usluge i posebni postupak oporezivanja putničkih agencija, Zoom meeting, RRiF, svibanj 2015., str.75.

²⁴ Ukoliko turistička agencija ima sjedište u tuzemstvu ili ako ima u tuzemstvu poslovnu jedinicu iz koje obavlja usluge, tada je mjesto oporezivanja tih usluga u Republici Hrvatskoj.

Cilj posebnog postupka oporezivanja turističke agencije je pojednostavljenje postupka oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. S obzirom da se PDV obračunava prema mjestu gdje se obavlja smještaj, turističke agencije bi se morale prijaviti u porezne uprave svih zemalja u kojima obavljaju uslugu organizacije smještaja. Posebni postupak oporezivanja pojednostavljuje proceduru na način da turistička agencija oporezuje samo svoju maržu stopom PDV-a koja je propisana u Republici Hrvatskoj. Posebni postupak oporezivanja primjenjuje se u slučaju kada se obavlja više usluga povezanih s putovanjem koji čine jedinstvenu uslugu, ali i u slučaju kada se radi o prodaji samo jedne usluge, što znači da će posebni postupak biti primijenjen i u slučaju kada turistička agencija preprodaje avionsku kartu.²⁵

Primjerice, ukoliko je zaposleniku određene tvrtke službeno putovanje organizirano od strane turističke agencije, tada se za oporezivanje smještaja u hotelu primjenjuje posebni postupak oporezivanja, što znači da nema iskazanog PDV-a, pa stoga nema pravo na odbitak pretporeza. Ukoliko mu uslugu smještaja fakturira hotel, primjenjuje se redovni postupak oporezivanja uz stopu od 13% i time ima pravo na odbitak pretporeza.²⁶

Prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu paket-aranžman je unaprijed utvrđena kombinacija od najmanje dvije pojedinačne usluge koje se sastoje od prijevoza, smještaja ili drugih turističkih i ugostiteljskih usluga koji čine cjelinu, a pružaju se u vremenu duljem od 24 sata ili uključuju barem jedno noćenje, te se prodaju po ukupnoj unaprijed utvrđenoj cijeni.²⁷ Isključivo turistička agencija može raditi paket-aranžmane.²⁸ Ako se radi o organizaciji i prodaji nekoliko pojedinačnih usluga (prijevoza, smještaja te drugih ugostiteljskih i turističkih usluga), vezanih uz organizaciju konferencija, seminara, edukacije i sl., one se ne smatraju paket-aranžmanom jer je njihovo financiranje osigurano iz donatorskih sredstava, proračuna, EU fondova, te sudionici ne plaćaju kotizaciju, niti snose troškove puta, smještaja i prehrane.

Turistička agencija u neposrednom je kontaktu s klijetima i u poslovno-pravnom smislu posluje u svoje ime, ali za račun trećih osoba. Radi se o tome da turistička agencija posreduje u pribavljanju pojedinačnih usluga za svoje klijente, i to uz povoljnije financijske uvjete nego što bi to bio slučaj kad bi klijenti te usluge pribavljali sami od pružatelja usluga na turističkom tržištu. Turističke agencije isto tako vrlo često na tržištu posreduju u prodaji tuđih turističkih aranžmana, odnosno

²⁵ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br. 130/17., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21., čl. 79.

²⁶ Iznajmljivač koji je upisan u registar obveznika PDV-a na uslugu smještaja zaračunati će 13%, dok će turistička agencija u posebnom postupku zaračunati 25%. Stopa koja se primjenjuje za uslugu turističke agencije.

²⁷ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br. 130/17., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21., čl. 7.

²⁸ Ibid., čl. 12.

„gotovih proizvoda“ drugih turističkih agencija. Samim time turističke agencije proširuju svoju ponudu, iako organizacija putovanja nije njihova.

3.1.3. Kombinirani obračun

Postoje slučajevi kada turistička agencija korisniku turističkih usluga prodaje tuđe usluge vezane za putovanje i vlastite usluge u istom paketu. Tada je riječ o mješovitom obračunu agencijske marže. Za takvu uslugu ispostavlja se račun putniku koji istovremeno sadrži dva postupka oporezivanja. Na dio isporuke dobara i usluga drugih poreznih obveznika primjenjuje posebni postupak oporezivanja, a za dio gdje koriste vlastita dobra i usluge primjenjuje redovni postupak oporezivanja.

3.2. Poslovanje turističke agencije u tuđe ime i za tuđi račun

Kada turistička agencija obavlja usluge u tuđe ime i za tuđi račun, djeluje kao posrednik ili zastupnik. Za posredovanje i zastupanje sklapaju se dva potpuno različita ugovora. Kod ugovora za posredovanje, turistička agencija putnika upućuje iznajmljivaču, te mu za uslugu smještaja, račun ispostavlja iznajmljivač. Turistička agencija od hotela dobije naknadu koja je unaprijed ugovorena u postotku. U drugom slučaju, kada turistička agencija sklopi ugovor o zastupanju s iznajmljivačem, tada turistička agencija ispostavlja dva računa. Jedan račun za uslugu smještaja izdaje korisniku turističkih usluga s napomenom na računu da je isporučitelj iznajmljivač, te se primjenjuju sva porezna pravila kao da je račun ispostavio iznajmljivač samostalno, a drugi račun izdaje iznajmljivaču za ostvarenu naknadu za zastupanje. U vrlo malom broju slučajeva turističke agencije se odluče za način poslovanja u tuđe ime i za tuđi račun jer ugovorom o zastupanju nastaje dupli posao, odnosno gubitak vremena, novca, a kasnije i mjesta koje se koristi za arhiviranje dokumentacije.

Rijetko koji veliki iznajmljivač posluje na način da turistička agencija piše račun u tuđe ime i za njihov račun. To pretežito rade mali iznajmljivači koji najčešće nisu obveznici PDV-a te npr. nemaju printer, laptop kako bi izradili i poslali račun.

3.3. Praktični primjeri organiziranja putovanja i izdavanja računa za usluga putovanja

Turistička agencija Obzor putovanja nema imovine te sve usluge obavlja u svoje ime pri čemu koristi isporuke dobara i usluge drugih poreznih obveznika. Samim time, dužna je primjenjivati poseban postupak oporezivanja. Praktični primjeri organiziranja putovanja i izdavanja računa za usluge putovanja vlastita su izrada autorice završnog rada te su temeljena na stvarnim događajima iz poslovne prakse odabrane turističke agencije.

3.3.1. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu putovanja u Hrvatskoj

Stranka, fizička osoba, zatražila je rezervaciju hotelskog smještaja na bazi dva noćenja s doručkom u hotelu kategoriziranom s pet zvjezdica u Dubrovniku, za dvije osobe, uključujući dvije avio karte. Ujedno je zatražila zatražili preporuku kvalitetnih restorana i zanimljivih znamenitosti koje bi mogli posjetiti.

Slika 1. Izlazni račun za organizaciju smještaja i prijevoza u Hrvatskoj

OBZOR PUTOVANJA HOLIDAYS LTD.		UNIGLOBE Global Partner		CROATIA AIRLINES A STAR ALLIANCE MEMBER	
Ivana Kolarek		R-1 RAČUN (TEREĆENJE) 311-20 Fiskalni račun: 7849-20-1 Datum računa: 12.02.2020.			
Opis usluge	Iznos				
Smještaj u Hotelu Idila Dubrovnik 5* s pogledom na more i balkonom na bazi noćenja s doručkom od 14.-16.02.2020.					
Zrakoplovna karta (ZAG-DBV-ZAG) 123-1011202011, KOLAREK, IVANA	6.800,00				
Zrakoplovna karta (ZAG-DBV-ZAG) 123-1011202008, BORKOVIC, DOMAGOJ					
- Pristojbe zračnih luka uključene u cijenu					
Ime putnika: Ivana Kolarek i Domagoj Borković					
Boravišna pristojba	20,00				
PODACI ZA UPлатU:					
Kunski račun kod PRIVREDNE BANKE ZAGREB, IBAN: HR48 2340 0091 1001 8258 0 iii ZAGREBAČKE BANKE ZAGREB, IBAN: HR33 2360 0001 1016 2237 4 Molimo da prilikom uplate u POZIV NA BROJ upišete: 311-20		Ukupno (KN):	6.820,00		
		Oslobodeno:	20,00		
		* Poseban postupak oporezivanja marže-putničke agencije temeljem čl.91 Zakona o PDV-u:	6.800,00		
		Dospijeće 12.02.2020 (KN):	6.820,00		

Poseban postupak oporezivanja marže-putničke agencije temeljem čl.91 st.1. Zakona o PDV-u.

Datum izdavanja : 12.02.2020. 15:03:37

Plaćanje na transakcijski račun

Račun je sastavljen na računaru i važeći je bez žiga i potpisa.

Reklamacije se uvažavaju u roku 8 dana od primitka računa. U slučaju neispunjenja dospjele novčane obveze zatražiti ćemo određivanje ovrhe. Za neisplaćenu obavezu u roku, zaračunavamo zatezne kamate. U slučaju spora nadležan je sud u Zagrebu.

Izvor: Izradila autorica prema izvornim računima turističke agencije Obzor putovanja

Izlazni račun mora sadržavati podatke o prodavatelju (naziv, adresu, osobni identifikacijski broj ili PDV identifikacijski broj), podatke o kupcu, broj računa i datum izdavanja, uobičajeni trgovački naziv isporučenih dobara, te vrstu i količinu ili opseg obavljenih usluga, datum isporuke usluge i jediničnu cijenu bez PDV-a, stopu PDV-a i iznos PDV-a.²⁹ Turistička agencija ne iskazuje PDV ukoliko primjenjuje posebni postupak oporezivanja, već navodi zbrojni iznos naknade s PDV-om. Turistička agencija na računu obavezno mora navesti napomenu „posebni postupak oporezivanja – turističke agencije“.

Tablica 1. Kalkulacija paket-aranžmana u Hrvatskoj

Opis	Iznos
Račun hotela za smještaj	3.438,00 kn s PDV-om i boravišnom pristojbom (3.820,00 kn – 10% agencija provizija)
Račun za avio kartu	2.800,00 kn
Ukupni rashodi	6.238,00 kn
Ukupni prihodi	6.820,00 kn
Bruto osnovica	582,00 kn
Preračunata stopa PDV-a 20%	116,40 kn
Neto osnovica	465,60 kn

Izvor: Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Poštom je primljen račun hotela za smještaj u iznosu od 3.438,00 kn (3.820,00 kn umanjeno za agencijsku proviziju u iznosu od 10%) te račun za avio karte u iznosu od 2.800,00 kn koji uključuje pristojbe zračne luke. Stavka hotelskog smještaja na izlaznom računu iznosi 3.800,00 kuna, dok stavka avio karte na izlaznom računu iznosi 3.000,00 kuna. U ovom slučaju, prodajni agent turističke agencije Obzor putovanja odlučio se na skupni prikaz ukupnog iznosa izlaznog računa, odnosno naveo je sve usluge rezervacije u jednoj stavci. Preporuka restorana i znamenitosti je besplatna informacija turističke agencije. Radi isporuke tuđih usluga smještaja drugog poreznog obveznika, turistička agencija je dužna primijeniti posebni postupak oporezivanja na ostvarenu maržu. Ostvarena marža izračunava se oduzimanjem ukupnih rashoda (6.238,00 kn) od ukupnih prihoda (6.820,00 kn). Ostvarena marža predstavlja bruto osnovicu kojoj se mora odrediti neto osnovica i PDV. Uporabom preračunate stope PDV-a na iznos od 582,00 kn dobiva se iznos od 465,60 kn neto osnovice, odnosno 116,40 kn PDV-a koji agencija ima obvezu platiti. U ovom slučaju, ostvarenu maržu poduzetnik ne knjiži u sveukupnom iznosu na prihode, već pri knjiženju

²⁹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 143/14. i 115/16., čl. 79.

izlaznog i ulaznog računa razvrstava stavke na uslugu smještaja i avio karte. Knjiženje takvog obračuna, predočeno je u nastavku.

Redoslijed knjiženja u poslovnim knjigama turističke agencije je sljedeći:

1. knjiženje ulaznog računa za smještaj,
2. knjiženje ulaznog računa za avio kartu,
3. knjiženje izlaznog računa turističke agencije,
4. knjiženje obračuna marže (kalkulacije) s obvezom za PDV.

2200 Dobavljač	299500 Usluga smještaja		298000 Domaća avio karta	
3.438,00 (1)	(1) 3.438,00	3.820,00 (3)	(2) 2.800,00	3.000,00 (3)
2.800,00 (2)	(4) 382,00		(4) 200,00	

1200 Kupac	752 Prihod od smještaja	751 Prihod od avio karte	280010 Obveze za PDV
(3) 6.820,00	305,60(4)	160,00 (4)	76,40(4)
			40,00(4)

U idealnim okolnostima obračun se sastavlja prema unaprijed poznatoj cijeni, što nije čest slučaj u poslovnoj praksi. Knjiženje takvog obračuna predočeno je u nastavku.

2200 Dobavljač	299500 Usluga smještaja		298000 Domaća avio karta	
3.438,00 (1)	(1) 3.438,00	3.438,00 (3)	(2) 2.800,00	2.800,00 (3)
2.800,00 (2)				

1200	752	751	280010
Kupac	Prihod od smještaja	Prihod od avio karte	Obveza za PDV
(3) 6.820,00	305,60(3)	160,00 (3)	76,40(3)
			40,00(3)

Kontni (računski) plan turističkim agencijama nije propisan pa se stoga razlikuje od agencije do agencije, ovisno o potrebi izvještavanja i vrstama dobara i usluge koje nude. Turistička agencija Obzor putovanja usluge sa smještajem i/ili prijevozom u Hrvatskoj i Europskoj uniji evidentira na istome kontu (299500), dok usluge izvan Europske unije evidentira na posebnom kontu (299501). Avio karte izdvajaju na posebna konta i to usluge avionskih karata u Hrvatskoj (298000), Europskoj uniji (298100) i izvan Europske unije (298101) te njihove takse i pristojbe. Računovodstvo provodi kontrolu uz primjenu računalnog računovodstvenog programa. Kontrolom računovođa provjerava je li knjižen izlazni račun, kao i ulazni račun ili oni nisu proknjiženi te je došlo do pogreške u knjiženju.

Turistička agencija Obzor putovanja prihode knjiži na konto razreda 7, odnosno kontne skupine 75, pod prihode od prodaje proizvoda i usluga. Radi potrebe za raznim izvještajima u svrhu napredovanja organizacije i kvalitete, agencija u okviru skupine konta 75 evidentira prihode od prodaje aranžmana u Hrvatskoj, Europskoj uniji i izvan nje te prihode od prodaje zrakoplovnih karata koji su dodatno raščlanjeni na domaće zrakoplovne karte, međunarodne zrakoplovne karte i zrakoplovne karte izvan Europske unije. Potreba za detaljnijim izvještajima o prihodima nastala je zbog pojednostavljenja obračuna PDV-a po kojemu su oporezivi prihodi u Hrvatskoj i Europskoj uniji, dok su prihodi izvan Unije neoporezivi. Kod prihoda od prodaje aranžmana javljaju se razlike u cijeni koje su nastale organizacijom usluga sa smještajem i/ili prijevozom u Europskoj uniji (i Hrvatskoj), dok prihode od prodaje inozemnih aranžmana čine razlike u cijeni koje su nastale izvan Europske unije.

Podatak o osnovici i iznosu PDV-a ne vidi se na izlaznom računu. Taj podatak se uzima u obzir pri kalkulaciji, odnosno obračunu turističkog aranžmana. Budući da izlazni račun ne sadrži potrebne informacije za unos podataka u porezne evidencije i izvještaje, svaki izlazni račun treba biti povezan s kalkulacijom, odnosno obračunom turističkog aranžmana. Ulazni i izlazni račun za obračun kalkulacije, odnosno PDV-a za prijavu, povezani su mjestom troška i veznom oznakom, odnosno pozicijom. Svaka pojedinačna usluga ima svoju jedinstvenu poziciju.

Za potrebe prijave PDV-a i kontrolu poslovanja, mjesta troška razlikuju se od agencije do agencije. Tako neke oformljuju mjesto troška pod nazivom „skijanje“, „ljetovanje“, „daleka putovanja“ i dr., dok kod turističke agencije Obzor putovanja mjesto troška predstavlja svako pojedino radno mjesto, odnosno djelatnika. Svaki djelatnik ima svoju šifru (mjesto troška) po kojima se raspoređuju troškovi aranžmana i prihodi. Svaki aranžman ima svoju poziciju. Komercijalist koji prodaje turističku uslugu u većini slučajeva unaprijed je informiran o iznosu ulaznog računa, što mu je potrebno kako bi znao napraviti ponudu za potencijalnog putnika.

Boravišna pristojba prikuplja se od inozemnih i domaćih turista. Visina pristojbe obračunava se po ostvarenom noćenju ovisno o razdoblju sezone i kategoriji turističkog mjesta, a iznimno se može plaćati i u umanjenom paušalnom iznosu (što je omogućeno vlasnicima stanova i kuća za odmore, te nautičarima).³⁰ Ministar turizma predlaže visinu boravišne pristojbe, dok Vlada RH utvrđuje uredbom u prvoj polovici tekuće godine za sljedeću godinu.³¹ Boravišna pristojba je prihod i glavni izvor financiranja turističkih zajednica te se u načelu koristi za poboljšanje uvjeta boravka u turističkom mjestu. Isporučitelj usluge smještaja ima obvezu od gosta naplatiti boravišnu pristojbu. Obveznik plaćanja boravišne pristojbe je isporučitelj usluge smještaja, koji ju plaća turističkoj zajednici u ime i za račun korisnika turističke usluge istodobno s naplatom pružene usluge. Korisnik usluge smještaja boravišnu pristojbu može platiti u turističkoj agenciji, zajedno s uslugom organizacije putovanja, ili izravno u smještajnom objektu. Boravišna pristojba nije predmet oporezivanja stoga ju iznajmljivači i turističke agencije na računu uračunaju u sveukupni iznos ili posebno izdvajaju kao prolazne stavke. Prolazne stavke su neoporezive.³² Boravišna pristojba kao takva ne ulazi u izračun prilikom utvrđivanja razlike u cijeni na koju turistička agencija mora obračunati PDV.

3.3.2. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu putovanja u inozemstvu

U današnjem poslovanju dio pružatelja usluga, poput zrakoplovnih tvrtki, nisu više spremni turističkim agencijama plaćati određeni postotak provizije za uslugu posredovanja u prodaji njihovih usluga krajnjim korisnicima. Jedan od glavnih razloga je nastojanje tih poslovnih subjekata da smanje troškove distribucije usluga na tržište, odnosno nastojanje da ostvare veći financijski rezultat. Turističke agencije stoga svoj trošak rada za uslugu posredovanja naplaćuju izravno od klijenata. Tu se radi o naknadi kao unaprijed određenom fiksnom iznosu, tzv. *ticket*

³⁰ Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., i suradnici, op. cit., str. 105.

³¹ Ibid.

³² Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 73/13., 99/13., 148/13., 153/13., 143/14., 115/13., 106/18., 121/19. i 138/20., čl. 33., st. 3.

service charge (TSC), koji je dogovoren pravilnikom o poslovanju agencije. Ta se naknada koristi isključivo na zrakoplovnu kartu. Naknada neće biti zaračunata na pristojbe zrakoplovnih karata jer je iznos pristojbe poznat po ostaloj dokumentaciji koja je putniku potrebna za ulaz u avion. U svojem poslovanju Obzor putovanja knjiženje prodanih avio karata razrađuje na zrakoplovne karte HR (konto 2990), zrakoplovne karte EU (konto 2991) i zrakoplovne karte van EU (konto 2992) te primjenjuje posebni postupak oporezivanja pri obračunu marže na uslugu rezervacije avio karata unutar Europske unije.

Posebni postupak oporezivanja primjenjuje se i u slučaju kada se radi o prodaji samo jedne turističke usluge, ukoliko je ta usluga smještaja ili usluga prijevoza i to bez obzira radi li se o prodaji kupcu kao fizičkoj osobi ili kupcu kao pravnoj osobi (npr. za poslovne svrhe).³³ Postoje slučajevi kada je turistička agencija oslobođena plaćanja PDV-a. Prema članku 49. Zakona o PDV-u, turističke agencije oslobođene su plaćanja PDV-a za usluge koje su obavljene izvan Europske unije. Budući da se turistička agencija smatra posrednikom, tako se i njena usluga rezervacije smatra posredničkom uslugom te je i ona oslobođena PDV-a.³⁴ Oslobođenje od PDV-a mora biti potkrijepljeno dokazima iz evidencije turističke agencije.³⁵

Za primjer se može uzeti da je putnik, pravna osoba, zatražio organizaciju putovanja u Oslo, grad koji nije unutar EU.³⁶ Osoba putuje u poslovne svrhe i potrebna mu je organizacija smještaja i avio prijevoza za jednu osobu. U nastavku je predložen izlazni račun agencije Obzor putovanja za organizaciju smještaja i prijevoza izvan Europske unije. Smještaj je rezerviran u hotelu na bazi tri noćenja s doručkom u hotelu kategoriziranom s četiri zvjezdice u gradu Oslu, za jednu osobu, uključujući povratnu avio kartu i policu putnog zdravstvenog osiguranja.

³³ Ibid., čl. 79.

³⁴ Ibid., čl. 49. i čl. 93.

³⁵ Kada se transakcije obavljaju unutar i izvan Europske unije oslobođen je samo onaj dio turističke usluge koji se odnosi na transakcije izvan Europske unije.

³⁶ Ostvarena marža u EU oporezuje se PDV-om, dok je za transakcije izvan EU marža oslobođena plaćanja PDV-a.

Slika 2. Izlazni račun za organizaciju smještaja i prijevoza izvan Europske unije

DI-Borković d.o.o.
OIB: 12345678910
Stupnička 22

10255 G. Stupnik

R-1
RAČUN 483-20
Fiskalni račun: 483-20-5
Datum računa: 10.03.2020.

Opis usluge	Iznos
Smještaj u Hotelu Mozaik 4*, Oslo, period 22.03.2020-25.03.2020	
Usluga: puni pansion	918,00
Ime putnika: Domagoj Borković	
Polica putnog zdravstvenog osiguranja, broj police 1152-12345678	180,00
Zrakoplovna karta (ZAG-FRA-OSL-FRA-ZAG) 123-5857727255, BORKOVIC, DOMAGOJ MR 22.03.2020. - 25.03.2020.	1.234,00
Pristojbe zračnih luka (ZAG-FRA-OSL-FRA-ZAG) 123-5857727255, BORKOVIC, DOMAGOJ MR 22.03.202. - 25.03.2020.	358,00

PODACI ZA UPLATU:

Kunski račun kod
PRIVREDNE BANKE ZAGREB, IBAN: HR48 2340 0091 1001 8258 0
ili ZAGREBAČKE BANKE ZAGREB, IBAN: HR33 2360 0001 1016 2237 4
Molimo da prilikom uplate u POZIV NA BROJ upišete: **483-20**

Ukupno (KN):	2.690,00
---------------------	-----------------

Oslobođeno:	2.690,00
Dospijeće 10.03.2020 (KN):	2.690,00

VRSTA PLAĆANJA	Iznos
08.03.2020 UPLATA NA ŽIRO RAČUN	2.690,00

Usluga posredovanja oslobođena PDV-a prema čl. 49, st. 1. t. d) Zakona o porezu na dodanu vrijednost
Usluge posredovanja izvan EU oslobođene PDV-a temeljem čl.49 Zakona o PDV-u.
Oslobođeno obračuna PDV-a temeljem čl. 40. st. 1. točka a) Zakona o PDV-u - osiguranje.

Izvor: Izradila autorica prema izvornim računima turističke agencije Obzor putovanja

Tablica 2. Kalkulacija paket-aranžmana putovanja u inozemstvo

Opis	Iznos
Račun hotela za smještaj	818,00 kn
Zrakoplovne karte	1.492,00 kn (uključena pristojba zračnih luka)
Polica putnog zdravstvenog osiguranja	180,00 kn
Ukupni troškovi	2.490,00 kn
Ukupni prihodi	2.690,00 kn
Bruto marža	200,00 kn

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Redosljed knjiženja u poslovnim knjigama turističke agencije je sljedeći:

1. knjiženje ulaznog računa za smještaj,
2. knjiženje ulaznog računa za zrakoplovnu kartu (s uključenom zračnom pristojbom),
3. knjiženje ulaznog račun za osiguranje,
4. knjiženje izlaznog računa turističke agencije.

2200 Dobavljač		7010 Usluga sa smještajem i/ili prijevozom van EU	298101 Obračun avio karata izvan EU	2330 Osiguranje
818,00(1)	(1) 818,00	(2)1.492,00	1.492,00(4)	(3)180,00
1.492,00(2)				180,00(4)
180,00(3)				
752 Prihodi od prodaje aranžmana		7511 Prihodi od prodaje međunarodnih avio karata	1200 Kupac	
918,00(4)	100,00(4)	(4)2.690,00		

Ulazni račun za zrakoplovnu kartu izdaje IATA³⁷ jednom tjedno. Razdvojene su karte za domaći i međunarodni prijevoz. To stvara određene poteškoće zbog različitog obračuna PDV-a za karte unutar Europske unije i izvan Europske unije koje nisu oporezive, a na računu od IATA-e sumarno su navedeno pod stavkom međunarodni prijevoz. U toj situaciji, agencija samostalno mora izračunati koliki iznos će knjižiti na karte unutar Europske unije, a koliki iznos će knjižiti na trošak karata izvan Europske unije. Nadalje, „ako se transakcije što ih putnička agencija provjeri drugom poreznom obvezniku obavljaju izvan Europske unije, usluge putničke agencije smatraju se posredničkom uslugom oslobođenom PDV-a“³⁸.

³⁷ IATA (International Air Transport Association) je svjetsko udruženje, ali i trgovačka organizacija koja okuplja, vodi i pomaže oko 230 avio kompanija koje se bave zračnim prijevozom i na taj način pokriva 94% ukupno ostvarenih redovnih letova u međunarodnom avio transportu.

³⁸ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 73/13., 99/13., 148/13., 153/13., 143/14., 115/16., 106/18., 121/19. i 138/20., čl. 93.

Turistička agencija dužna je za svaki paket-aranžman osigurati jamčevinu kod društva za osiguranje ili kod banke, ukoliko zbog platne nemogućnosti ili stečaja turističke agencije neće moći u potpunosti izvršiti usluge putovanja ili povratak putnika u mjesto polaska. Uz to mora sklopiti i ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju bi prouzročila putniku neispunjenjem, djelomičnim ispunjenjem ili neurednim ispunjenjem obveze koja se odnosi na paket-aranžman. Putnik prilikom uplate iznosa za turistički paket-aranžman dobiva potvrdu o osiguranju jamčevine koja mu omogućava neposredno ostvarivanje prava na naknadu štete prema banci ili osiguravajućem društvu. Osiguranje koje turistička agencija mora ponuditi putniku je osiguranje od posljedica nesretnog slučaja i bolesti na putovanju, oštećenja i gubitka prtljage, dragovoljno zdravstveno osiguranje za vrijeme puta i boravka u inozemstvu, osiguranje od otkaza putovanja te uz to i osiguranje troškova pomoći i povratka putnika u mjesto polazišta u slučaju nesreće i bolesti. Putnik potpisanom izjavom potvrđuje da je upoznat sa sadržajem police osiguranja. Osiguranja su neoporeziva pa turistička agencija naplaćuje putniku isti iznos koji njoj naplaćuje osiguravajuća kuća. Turistička agencija naknadno dobiva agencijsku proviziju u postotku.

3.3.3. Primjer organiziranja putovanja i izdavanja računa za uslugu *team building*

U sljedećem primjeru predložen je izlazni račun i kalkulacija za organiziranje i pružanje tzv. *team-building* usluge. Poslovni subjekt DI-Borković zatražio je za svoje zaposlenike organizaciju putovanja tzv. *team-building*-a od turističke agencije Obzor putovanja. Paket-aranžman pod nazivom „5 dana u Rimu“ uključuje hotelski smještaj Rimu na bazi 5 polupansiona, zrakoplovne karte i uslugu animatora (animator s turističkom agencijom ima sklopljen ugovor o djelu i nije u sustavu PDV-a). Cijena po osobi je 5.500,00 kuna, a prodano je ukupno 30 aranžmana, što predstavlja prihod od 165.000,00 kuna. Kao i u prethodnim primjerima, izlazni račun sadrži sve propisane elemente te je predložen u nastavku (slika 3).

Slika 3. Izlazni račun za organizaciju *team-building* putovanja

DI-Borković d.o.o.
 OIB: 12345678910
 Stupnička 22
 10255 G. Stupnik

R-1
RAČUN 4783-20
 Fiskalni račun: 4783-20-5
 Datum računa: 10.09.2020.

Opis usluge	Iznos		
Smještaj u Hotelu Rossi 5*, Rim, period 23.09-30.09.2020 *30 osoba Usluga: puni pansion * 30 osoba	165.000,00		
Zrakoplovne karte *30 osoba (ZAGREB-RIM-ZAGREB) uključene pristojbe zračnih luka			
Usluge turističkog vodiča kroz 5 dana			
PODACI ZA UPLATU:			
Kunski račun kod PRIVREDNE BANKE ZAGREB, IBAN: HR48 2340 0091 1001 8258 0 ili ZAGREBAČKE BANKE ZAGREB, IBAN: HR33 2360 0001 1016 2237 4 Molimo da prilikom uplate u POZIV NA BROJ upišete: 4783-20	<table border="1"> <tr> <td>Ukupno (KN):</td> <td>165.000,00</td> </tr> </table>	Ukupno (KN):	165.000,00
Ukupno (KN):	165.000,00		
	Oslobođeno: 165.000,00		
	Dospijeće 10.09.2020 (KN): 165.000,00		

VRSTA PLAĆANJA	Iznos
08.09.2020 UPLATA NA ŽIRO RAČUN	165.000,00

Poseban postupak oporezivanja marže-putničke agencije temeljem čl.91 st.1. Zakona o PDV-u.

Izvor: Izradila autorica prema izvornim računima turističke agencije Obzor putovanja

Tablica 3. Kalkulacija paket-aranžmana *team building*

Opis	Iznos
Račun hotela za smještaj	80.000,00 kn (uključen PDV u Italiji)
Zrakoplovne karte	30.000,00 kn (međunarodni let – oslobođeno PDV-a)
Usluge turističkog animatora	5.000,00 kn (bruto naknada po ugovoru o djelu)
Ukupni troškovi	115.000,00 kn
Obračun PDV-a	
Ukupni prihodi	165.000,00 kn (5.500,00 kn * 30 osoba)
Ukupni troškovi	115.000,00 kn
Bruto marža	50.000,00 kn
Obveza za PDV	10.000,00 kn (50.000,00 * preračunata stopa PDV-a 20%)

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Turistička agencija primjenjuje posebni postupak oporezivanja pri obračunu PDV-a. Oduzimanjem ukupnih troškova od ukupnih prihoda dobivena je ostvarena marža u iznosu od 50.000 kuna, koju se još naziva bruto osnovicom. Primjenom preračunate stope PDV-a (20%) utvrđeno je da je turistička agencija dužna platiti PDV u iznosu od 10.000,00 kuna. Iznos osnovice i PDV-a unose se u knjigu IRA u ono razdoblje u kojem je usluga izvršena.³⁹

Kada turistička agencija primjenjuje posebni postupak oporezivanja, nema pravo na priznavanje pretporeza iz ulaznog računa drugih poreznih obveznika. Turistička agencija ima pravo priznati pretporez iz ulaznih računa za opće rashode poslovanja koji predstavljaju operativne režijske troškove koji se ne uključuju u izračun marže kao što su troškovi telekomunikacija, električne energije, plina, vode i slično.

³⁹ Ukoliko je usluga započela u siječnju, a završila u veljači, iznosi osnovice i PDV-a unose se u veljači u knjigu IRA.

4. RAČUNOVODSTVO TROŠKOVA POSLOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE

4.1. Troškovi poslovanja turističke agencije

U poslovanju turističke agencije, kao poslovnog subjekta, pojavljuju se režijski troškovi. Oni se u prvom redu odnose na troškove opskrbe plinom, električnom energijom, pitkom vodom, zatim troškove najma poslovnog prostora (ukoliko agencija isti nema u svom vlasništvu), troškove članarine Hrvatskoj gospodarskoj komori i turističkoj zajednici, kao i ostale troškove poput troškova zapošljavanja studenata putem studentskog servisa, troškova reprezentacije, troškova odvjetačkih usluga, troškova usluge dezinfekcije, troškova usluga uređenja poslovnice i drugih troškova. Osim navedenih troškova, operativni troškovi povezani s redovitim poslovanjem agencije su i troškovi plaća zaposlenika.

Turistička agencija ima pravo koristiti pretporez i ostvariti povrat pretporeza za one isporuke dobara i usluga koji su joj zaračunali dobavljači iz Republike Hrvatske, koji predstavljaju operativne režijske troškove. Primjerice, PDV iskazan na računima koji su primljeni tijekom poslovanja kao što su najam poslovnog prostora, uredski materijal, troškove telefona, električne energije i dr. To su troškovi koji nemaju poziciju u kalkulacijama aranžmanskih usluga, odnosno nisu povezani s aranžmanskom rezervacijom pa kao takvi ne mogu biti elementom kalkulacije putničkog aranžmana.

Troškove je važno odgovarajuće knjigovodstveno evidentirati, pratiti, kontrolirati, odnosno važno ih je održavati na optimalnoj razini, kako bi ih se u svakome trenutku moglo sučeliti s ostvarenim prihodima poslovanja, odnosno izračunati njihov utjecaj na financijski rezultat. Turistička agencija Obzor putovanja redovito provodi analizu operativnih troškova, kako bi lakše mogla utvrditi treba li obaviti određene korekcije, odnosno poduzeti odgovarajuće korake u upravljanju tim troškovima. U nastavku (slika 4) je predložena razrada troškova (razred 4) za prvo polugodište 2019. godine (podaci koji su autorici dani na korištenje).

Slika pokazuje razradu troškova po mjesecima. Takvo obuhvaćanje troškova olakšava praćenje i kontrolu režijskih troškova. Ukoliko su troškovi iz mjeseca u mjesec podjednaki ili postoji razlika u razumnom postotku, iz agencije ističu kako to za njih znači da nema potrebe za detaljnijom razradom i analizom. Ukoliko se uoče značajnije promjene i odstupanja, zaposlenici računovodstva Obzor putovanja provode detaljniju analizu troškova kako bi se moglo djelovati na smanjenje troškova i omogućiti kvalitetnije planiranje (odabir ciljeva, predviđanje rezultata

pojedinih različitih načina postizanja tih ciljeva, te onda odlučivanje o načinu njihova postizanja) budućih troškova.

Slika 4. Režijski troškovi Obzor putovanja za prvo polugodište 2019. god., bez PDV-a

OBZORPUTOVANJA		REŽIJSKI TROŠKOVI PO MJESECIMA 2019. GOD. BEZ PDV-a					
KONTO	REŽIJE	Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj	Svibanj	Lipanj
400300	Troškovi materijala za čišćenje i održavanje	305,97 kn	194,00 kn	231,20 kn	130,00 kn	330,00 kn	201,00 kn
400400	uredski materijal	4.430,00 kn	883,00 kn	4.647,23 kn	1.522,92 kn	3.289,00 kn	1.593,00 kn
401600	režijski troškovi - struja	1.378,80 kn	1.106,91 kn	1.233,91 kn	1.179,30 kn	1.195,06 kn	1.520,06 kn
401700	režijski troškovi - plin	1.273,76 kn	916,64 kn	523,62 kn	440,48 kn	403,24 kn	10,00 kn
410500	poštarina (pisma, tiskanice i sl.)	1.035,70 kn	1.388,44 kn	1.695,30 kn	1.494,00 kn	1.412,50 kn	1.175,20 kn
410510	telefonski troškovi	5.576,51 kn	5.052,26 kn	5.527,86 kn	5.920,84 kn	5.235,67 kn	5.670,81 kn
412200	usluge čišćenja	3.000,00 kn	3.000,00 kn	3.000,00 kn	6.000,00 kn	3.000,00 kn	3.000,00 kn
412300	tekuće održavanje	12.857,00 kn	8.457,00 kn	9.256,00 kn	8.475,00 kn	9.372,00 kn	8.109,00 kn
414000	zakupnina - najam	12.549,00 kn	12.549,00 kn	12.549,00 kn	12.549,00 kn	12.549,00 kn	12.549,00 kn
414103	Lizing	1.225,13 kn	999,77 kn	999,77 kn	1.099,77 kn	1.099,77 kn	800,47 kn
414300	troškovi skladištenja	541,12 kn	541,12 kn	541,12 kn	590,96 kn	590,96 kn	590,96 kn
417300	režijski troškovi - voda	2.085,00 kn	2.215,00 kn	1.761,00 kn	1.815,00 kn	2.247,00 kn	1.927,00 kn
417500	režijski troškovi - čistoća (kom.otpad)	139,04 kn	139,04 kn	139,04 kn	139,04 kn	139,04 kn	139,04 kn
	Bankarske usluge	16.416,00 kn	13.919,00 kn	15.927,00 kn	22.582,00 kn	19.624,00 kn	24.256,00 kn
	Članarine	20.406,29 kn	17.813,93 kn	19.367,93 kn	26.226,77 kn	23.700,77 kn	27.713,47 kn
	Plaća	235.154,44 kn	240.341,54 kn	246.115,43 kn	241.905,96 kn	253.661,36 kn	254.013,39 kn
	Amortizacija	4.135,50 kn	4.135,50 kn	4.135,50 kn	4.135,50 kn	4.135,50 kn	4.135,50 kn
	Ostali režijski troškovi	18.981,76 kn	16.950,56 kn	18.749,00 kn	17.234,78 kn	12.441,80 kn	11.746,64 kn
	UKUPNO	341.491,02 kn	330.602,71 kn	346.399,91 kn	353.441,32 kn	354.426,67 kn	359.150,54 kn
							2.085.512,17 kn

Izvor: Izradila autorica prema bruto bilanci turističke agencije Obzor putovanja

Troškovi turističke agencije neizostavan su element analize poslovne uspješnosti, koja obuhvaća analizu financijskih izvještaja, analizu tržišnih pokazatelja i utvrđivanje ključnih pokazatelja financijskih performansi. Jedan je to od najpopularnijih računovodstvenih postupaka.⁴⁰ Svrha utvrđivanja ključnih financijskih pokazatelja je provjera financijskog stanja i kretanje određenog poduzeća i procjena njegove poslovne sposobnosti.⁴¹

4.2. Primjeri knjiženja troškova poslovanja turističke agencije

Turistička agencija Obzor putovanja u knjigovodstvenoj evidenciji, u okviru kontne skupine 40, na sintetičkom kontu 401 evidentira troškove energenata kao što su električna energija, plin, motorni benzin, dizelsko gorivo i dr. S obzirom da agencija nije proizvodni poslovni subjekt, koji bi trebao analitički odvojiti troškove koji terete proizvodnju i uključiti ih u vrijednost proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda, od onih koji ne terete proizvodnju i predstavljaju opće potrebe poslovanja odnosno rashode poslovanja, agencija troškove električne energije knjiži po primitku računa na konto 4016. U nastavku je predložena evidencija u dnevniku knjiženja. Primitljen je račun za potrošenu električnu energiju u ukupnom iznos od 1.410,38 kuna, od čega se na trošak

⁴⁰ Belak, V., Analiza poslovne uspješnosti, RRiF, Zagreb, 2014., str. 1.

⁴¹ Ibid.

električne energije odnosi 1.248,12 kuna, dok je iznos obračunatog PDV-a 162,26 kuna (od početka 2017. godine isporuke električne energije oporezuje se sniženom stopom PDV-a od 13%).

Tablica 4. Evidencija troška električne energije u dnevniku knjiženja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za električnu energiju:			
- električna energija	1.248,12	4016	
- pretporez 13%	162,26	1600	
- dobavljač	1.410,38		2200

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Obveze prema dobavljačima evidentiraju se na sintetički konto 2200 na potražnu stranu. Na dugovnu stranu, na sintetički konto 4016, knjiži se osnovica računa dobavljača, a na sintetički konto 1600 evidentira se pretporez primjenom stope od 13%.

U okviru sintetičkog konta 414 evidentiraju se troškovi zakupnina i najamnina nekretnina, opreme, sredstava za osobni prijevoz, troškovi usluga poslovnog (operativnog) leasinga opreme te usluga poslovnog (operativnog) leasinga sredstva za osobni prijevoz. Obzirom na sadržaj i obilježja posla najma (leasinga), on može biti financijski ili operativni.⁴² Primatelj financijskog leasinga davatelju leasinga plaća naknadu koja ulazi u cjelokupnu vrijednost objekta leasinga, snosi troškove amortizacije i kupnjom može steći pravo vlasništva nad tim objektom koja je u trenutku izvršenja manja od stvarne vrijednosti objekta.⁴³ Primatelj operativnog leasinga nema ugovorenu opciju kupnje već plaća naknadu koja ne ulazi u cjelokupnu vrijednost objekta i u toj situaciji davatelj leasinga snosi troškove amortizacije.⁴⁴

U nastavku je predočena i objašnjena evidencija rate operativnog (poslovnog) leasinga osobnog automobila u dnevniku knjiženja. Primljen je račun za ratu operativnog leasinga za nabavu osobnog automobila na ukupan iznos od 1.250,00 kn, od čega se na najamninu odnosi 1.000,00 kn, a PDV po stopi od 25% iznosi 250,00 kn.

⁴² Zakon o leasingu, Narodne novine br. 141/13., čl. 5.

⁴³ Dojčić, I., Lukač, D., Rakijašić, J., Slovinac, I., Štahan, M., Tušek, B., Zaloker, D., Žager, K., Računovodstvo i porezi za poduzetnike, TEB, Zagreb, 2017., str. 550.

⁴⁴ Ibid.

Automobil koristi direktorica društva za službene i privatne potrebe te se obračunava plaća u naravi. Obveze prema dobavljačima evidentiraju se na sintetički konto 2200 na potražnu stranu. Na dugovnu stranu sintetičkog konta 1600 evidentira se pretporez po stopi od 25%, ali samo 50% iznosa. Preostali iznos evidentira se na sintetički konto 414 porezno priznatog troška operativnog leasinga.

Tablica 5. Evidencija troška operativnog leasinga u dnevniku knjiženja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za ratu operativnog leasinga:			
- dobavljač	1.250,00		2200
- pretporez 25%	125,00	1600	
- porezno priznati trošak operativnog leasinga (100% - plaća u naravi)	1.125,00	414	

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Automobil koristi direktorica društva za službene i privatne potrebe te se obračunava kao plaća u naravi. Od početka 2018. godine posebno se evidentira trošak nepriznatog pretporeza, kako bi se prilikom popunjavanja prijave poreza na dobit za taj iznos dodatno uvećala porezna osnovica. Kada poduzetnici po osnovi korištenja sredstava za osobni prijevoz obračunavaju plaću (dohodak) u naravi, tada su svi troškovi korištenja porezno priznati uključujući i iznos nepriznatog pretporeza.⁴⁵ Pretporez se može odbiti ako se radi o troškovima koji se odnose na plovila i zrakoplove kojima se obavlja djelatnost prijevoza putnika i dobara. Navedena vozila moraju služiti isključivo za obavljanje registrirane djelatnosti ili biti posebno označena i prilagođena za obavljanje, te djelatnosti. U tom slučaju, pravo na odbitak pretporeza odnosi se i na isporuke svih dobara i usluga koje su usko povezane za korištenje tih vozila kao što su gorivo i ulje, tekuće održavanje i slično.

Sljedeći primjer odnosi se na knjiženje troška goriva za osobni automobil u vlasništvu poslovnog subjekta, odnosno turističke agencije kojeg koristi direktorica agencije i što se smatra plaćom u naravi. Primljen je račun za gorivo za osobni automobil u vlasništvu agencije na ukupan iznos od 500,00 kn, od čega je trošak goriva 400,00 kn, a PDV po stopi od 25% 100,00 kn.

⁴⁵ Zakon o porezu na dobit, Narodne novine br. 177/04., 90/05., 57/06., 146/08., 80/10., 22/12., 148/13., 143/14., 50/16., 115/16., 106/18., 121/19., 32/20. i 138/20., čl. 7. st. 3.

Tablica 6. Evidencija troška goriva za osobni automobil u dnevniku knjiženja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za gorivo:			
- dobavljač	500,00		2200
- pretporez po stopi od 25%	50,00	1600	
- porezno priznati trošak goriva (100% - plaća u naravi)	450,00	40143	

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Nadalje, „trošak nabave dugotrajne imovine uključuje kupovnu cijenu i sve troškove koji se izravno mogu pripisati dovođenju sredstva na mjesto i pripremi u radno stanje za predviđenu uporabu“⁴⁶. Dugotrajna imovina može biti nematerijalna i materijalna. Tipični primjeri dugotrajne nematerijalne imovine su licencije, koncesije, franšize, zaštitni znaci i ostala prava, softveri i dr. Dugotrajnu materijalnu imovinu čine primjerice građevinski objekti, oprema, namještaj, umjetnička djela i dr. Svaki dio pojedine dugotrajne materijalne imovine koji je značajan u odnosu na ukupne troškove pojedine dugotrajne materijalne imovine treba amortizirati zasebno.⁴⁷ Poduzetnik raspoređuje početno priznati iznos svake pojedine dugotrajne materijalne imovine na njihove značajne dijelove i amortizira zasebno svaki dio.⁴⁸

U nastavku je predložen i objašnjen primjer knjigovodstvene evidencije nabave uredskog namještaja. Turistička agencija Obzor putovanja kupuje uredski namještaj. Primljen je od dobavljača račun za uredski namještaj koji glasi na iznos od 20.000,00 kn, od čega se 16.000,00 kn odnosi na cijeni samog namještaja, a 4.000,00 kn na PDV-a. Dobavljač je također obavio prijevoz i montažu namještaja. Trošak prijevoza je u ukupnom iznosu od 1.500,00 kn, od čega se 1.200,00 kn odnosi na sami prijevoz, a 300,00 kn na PDV. Montaža ukupno iznosi 3.000,00 kn (2.400,00 kn + 600,00 kn PDV-a). Nabavljeni namještaj, kao i usluge plaćeni su dobavljaču. Namještaj je odmah stavljen u uporabu. Za prvu godinu korištenja namještaja obračunata je amortizacija primjenom godišnje stope od 25%.

⁴⁶ Dojčić, I. et al., Računovodstvo i porezi za poduzetnike, TEB, Zagreb, 2017., str. 563.

⁴⁷ Hrvatski standard financijskog izvještavanja (HSFI) 6, T. 39.

⁴⁸ Odluka o obavljanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine br.30/2008, 6.40

Tablica 7. Evidencija nabave i amortizacije uredskog namještaja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za uredski namještaj:			
- namještaj	16.000,00	0222	
- prijevoz	1.200,00	410	
- montaža	2.400,00	419	
- pretporez po stopi od 25%	4.900,00	180002	
- dobavljač	24.500,00		2200
Plaćeno je dobavljaču	24.500,00	2200	10000
Obračun amortizacije za prvu godinu korištenja	4.000,00	4300	029

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

U okviru kontne skupine 43 evidentiraju se troškovi amortizacije dugotrajne imovine koji se odnose na tekuće obračunsko razdoblje. Amortizacija predstavlja trošak koji nastaje uporabom dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine s ograničenim vijekom trajanja.⁴⁹ Amortizacija se sustavno raspoređuje tijekom procijenjenog vijeka uporabe dugotrajne imovine.⁵⁰ Porezni tretman priznavanja troškova amortizacije dugotrajne imovine propisan je Zakonom o porezu na dobit⁵¹. Imovina koja podliježe obračunu amortizacije je ona za koju se očekuje korištenje duže od 12 mjeseci i koristi se za isporuku usluga ili dobara, za administrativne svrhe, za iznajmljivanje drugima, te u proizvodnji, a amortizaciji ne podliježe dugotrajna nematerijalna imovina s neodređenim vijekom trajanja, materijalna imovina s neodređenim vijekom trajanja i dugotrajna imovina namijenjena prodaji.⁵² Amortizirajući iznos dugotrajne imovine predstavlja trošak nabave imovine umanjeno za njen procijenjeni ostatak vrijednosti koji predstavlja iznos koji bi poduzetnik dobio sada prodajom imovine, umanjeno za procijenjene troškove prodaje, ali uz pretpostavku da starost imovine i stanja odgovara onom koje se očekuje na kraju korisnog vijeka uporabe.⁵³ Vijek uporabe neke imovine određen je vremenom u kojem poduzetnik očekuje korištenje neke imovine.⁵⁴

⁴⁹ Zaloker, D., Obračun amortizacije, 17.10.2018., <http://www.teb.hr/novosti/2018/obracun-amortizacije> (pristup 16.05.2021.)

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Zakon o porezu na dobit, Narodne novine br. 177/04., 90/05., 57/06., 146/08., 80/10., 22/12., 148/13., 143/14., 50/16., 115/16., 106/18., 121/19., 32/20. i 138/20., čl. 12.

⁵² Dojčić, I. et al., str. 562.

⁵³ Ibid., str. 564

⁵⁴ Ibid., str. 565

Materijalna imovina koja se ne smatra dugotrajnom već kratkotrajnom imovinom je zaliha sitnog inventara. Pod sitnim inventarom podrazumijevaju se predmeti koji se najčešće ne utroše jednokratno u poslovnom procesu, a vijek trajanja tih predmeta može biti i duži od jedne godine od trenutka njihovog stavljanja u uporabu.⁵⁵ Dugotrajnom materijalnom i nematerijalnom imovinom smatraju se stvari i prava čiji je pojedinačni trošak nabave veći od 3.500,00 kn i vijek trajanja duži od jedne godine.⁵⁶ Predmetima kojima je osnovica pojedinačnog troška nabave 3.500,00 kn i manji od tog iznosa, knjiži se kao sitan inventar iako ima obilježja dugotrajne imovine. Sitan inventar, odnosno predmeti manje vrijednosti, bez obzira na to što njihov korisni vijek trajanja može biti i dulji od jedne godine, evidentiraju se na kontima zaliha, odnosno kao kratkotrajna imovina kontnog razreda 3. Za razliku od dugotrajne imovine sitan inventar se ne amortizira već otpisuje jednokratno (100%-tni otpis) ili kalkulatивно (50%-tni otpis). Kao porezno priznati rashod priznaje se trošak izračunat primjenom metode jednokratnog otpisa sitnog inventara. Metoda jednokratnog otpisa znači da se prilikom izdavanja predmeta sitnog inventara u uporabu otpisuje njihova cjelokupna vrijednost tj. prenosi se u troškove razreda 4 i u bilanci vrijednosno, te se stavke svode na nulu.⁵⁷

U nastavku je predložen i objašnjen primjer knjigovodstvene evidencije nabave i otpisa sitnog inventara u poslovanju Obzor putovanja. Turistička agencija primjenjuje metodu jednokratnog (100%-nog) otpisa sitnog inventara. Turistička agencija Obzor putovanja nabavila je 5 mobilnih uređaja za službene svrhe. Primljena je faktura dobavljača na iznos od 8.125,00 kn, od čega se 6.500,00 kn odnosi na same uređaje, a 1.625,00 kn je PDV obračunat po stopi od 25%. Iz navedenog slijedi da je cijena pojedinog mobilnog uređaja 1.300,00 kn. Plaćena je faktura dobavljaču. Za potrebe poslovanja, svi kupljeni mobilni uređaji stavljaju se u uporabu. Prilikom rashodovanja, manjka ili uništenja sitnog inventara i njihovog uklanjanja u fizičkom smislu na otpad i sl. provodi se i njihovo isknjižavanje s odgovarajućih konta u uporabi na odgovarajuće ispravke vrijednosti.

⁵⁵ Dojčić, I. et al. op. cit., str. 568.

⁵⁶ Zakon o porezu na dobit, Narodne novine br. 177/04., 90/05., 57/06., 146/08., 80/10., 22/12., 148/13., 143/14., 50/16., 115/16., 106/18., 121/19., 32/20. i 138/20., čl. 12., st. 3.

⁵⁷ Bičanić, N., Sitni inventar i dugotrajna nefinancijska imovina male vrijednosti, 21. studeni 2019., www.teb.hr/novosti/2019/sitni-inventar-i-dugotrajna-nefinancijska-imovina-male-vrijednost (pristup 16.05.2021.)

Tablica 8. Evidencija nabave i otpisa mobilnih uređaja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za mobilne telefone:			
- sitni inventar u uporabi	6.500,00	3510	
- pretporez 25%	1.625,00	160002	
- dobavljač	8.125,00		2200
Plaćeno je dobavljaču	8.125,00	2200	1000
Otpis sitnog inventara			
- otpis sitnog inventara	6.500,00	405	
- ispravak vrijednosti sitnog inventara	6.500,00		3510

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Kod nabave sitnog inventara, kao u primjeru, nabavna vrijednost mobilnih uređaja iskazuje se kao rashod, ali u razredu 3 Rashodi poslovanja. Donošenjem odluke o otpisu sitnog inventara, nabavna vrijednost mobilnih uređaja isknižava se s konta sitnog inventara u uporabi te se evidentira na sintetički konto 405 Otpis sitnog inventara. Protustavka kontu ispravka vrijednosti sitnog inventara je odnosni konto otpisa sitnog inventara.

Kao jedan od troškova u poslovanju pojavljuje se trošak reprezentacije. Reprezentacijom se smatraju troškovi ugošćavanja, darovi s ili bez utisnutog znaka tvrtke ili proizvoda, troškovi odmora, športa, rekreacije, zakupa automobila, plovila, zrakoplova, kuća za odmor i sl., nastali iz poslovnog odnosa s poslovnim partnerom, te se knjiži na konto 443.⁵⁸ Porezni obveznik ne može odbiti pretporez za nabavu dobara i usluga za potrebe reprezentacije.⁵⁹ Reprezentacijom se ne smatra davanje poklona u pojedinačnoj vrijednosti do 160,00 kn, bez PDV-a uz uvjet da se daju povremeno i ne istim osobama.⁶⁰ Poslovnim partnerima smatraju se osobe s kojima postoji poslovni odnos ili se očekuje da će se takav odnos uspostaviti.⁶¹ Reprezentacijom se ne smatraju reklamni predmeti s nazivom tvrtke, proizvoda i drugog oblika reklame (kemijske olovke, kišobrani, rokovnici, privjesci i slično) dani za uporabu u prodajnom prostoru kupca, a ako se daju

⁵⁸ Dojčić, I. et al., str. 584.

⁵⁹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 73/13., 99/13., 148/13., 153/13., 143/14., 115/16., 108/16., 121/19. i 138/02., čl. 61. st. 1.

⁶⁰ Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 79/13., 85/13., 160/13., 35/14., 157/14., 130/15., 01/17., 41/17., 128/17., 1/19., 1/20., 01/21., 73/21., čl. 136. st. 1.

⁶¹ Knežević, J., Darovi poslovnim partnerima, promidžba i reprezentacija. Računovodstvo i porezi, 11/2017, str. 50.

potrošačima, ne smatraju se reprezentacijom ako je njihova pojedinačna vrijednost bez poreza na dodanu vrijednosti do 160,00 kn.⁶²

U nastavku je predložen i objašnjen primjer knjigovodstvene evidencije reprezentacije. Turistička agencija Obzor putovanja kupila je vazu za poklon poslovnom partneru. Primitiven je račun dobavljača na iznos 537,50 kuna, od čega se 430,00 kuna odnosi na samu vazu, a 107,50 kuna je iznos PDV-a obračunat po stopi od 25%. Plaćen je račun dobavljaču. S obzirom da se pretporez za reprezentaciju ne može odbiti, ukupan iznos računa predstavlja trošak. Za troškove reprezentacije tereti se konto 443. Budući da je 50% troškova reprezentacije porezno nepriznato, za knjiženje troškova reprezentacije predviđena su zasebna analitička konta za porezno priznatu reprezentaciju na sintetičkom kontu 4430 i za porezno nepriznatu reprezentaciju na sintetičkom kontu 4431.

Tablica 9. Evidencija troška reprezentacije u dnevniku knjiženja

Opis	Iznos	Konto	
		Duguje	Potražuje
Račun za vazuu:			
- porezno priznata reprezentacija (50%)	268,75	4430	
- porezno nepriznata reprezentacija (50%)	268,75	4431	
- dobavljač	537,50		2200
Plaćeno je dobavljaču	537,50	2200	10000

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Prema Zakonu o članarinama turističkih zajednica⁶³ turističke agencije, organizatori putovanja (turoperatori) i ostale djelatnosti s rezervacijskim uslugama dužne su plaćati članarinu turističkoj zajednici te pripadaju prvoj skupini stope obračuna plaćanja članarine. Obzor putovanja plaća članarinu prema sjedištu odnosno prebivalištu, turističkoj zajednici na području Grada Zagreba. Njenu osnovicu za obračun članarine čine svi prihodi koje ostvari obavljanjem svoje turističke djelatnosti. Članarinu plaća do posljednjeg dana u mjesecu za tekući mjesec, a plaća mjesečni predujam planirane u svoti koja se dobije kada se obračunana svota članarine za prethodno porezno razdoblje podijeli s brojem mjeseci istog razdoblja. U slučaju preplaćenog predujma članarine u odnosu na dug po konačnom obračunu, preplaćeni dio uračunava u sljedeće razdoblje plaćanja

⁶² Zakon o porezu na dobit, Narodne novine 177/04., 90/05., 57/06., 146/08., 80/10., 22/12., 148/13., 143/14., 50/16., 115/16., 106/18., 121/19., 32/20. i 138/20., čl. 7. st. 6.

⁶³ Zakonu o članarinama turističkih zajednica, Narodne novine br. 52/19. i 144/20.

članarine, iako agencija može zatražiti povrat preplaćenog predujma za članarinu. Turistička agencija Obzor putovanja svakog 15. u mjesecu isplaćuje akontaciju za članarinu turističkoj zajednici. Iznos isplaćene akontacije za članarinu evidentira na dugovnu stranu sintetičkog konta 2450, a temeljem izvoda s transakcijskog računa. Na kraju godine obračunava zakonski propisan trošak članarine. Protustavka kontu obveze za članarinu na sintetičkom kontu 2450 odnosi je konto troška članarine turističkoj zajednici 4663.

Tablica 10. Evidencija troška članarine turističkoj zajednici

Opis	Konto	
	Duguje	Potražuje
Isplata akontacije:		
Članarina turističkoj zajednici	2450	
Izvod		1000
Knjiženje obračuna na kraju godine:		
Članarina turističkoj zajednici		2450
Članarina turističkoj zajednici	4663	

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Tablica 11. Evidencija knjiženja rekapitulacije plaća

Opis	Konto	
	Duguje	Potražuje
Troškovi prijevoza na posao i s posla	4610	
Troškovi neto plaće	4200	
Obveze za neto plaće		2300
Troškovi poreza i prireza	4210	
Obveze za porez na dohodak iz plaće i primitaka izjednačenih s plaćom		2410
Troškovi doprinosa iz plaće – MIO I	4220	
Doprinos za MO iz plaća (I. stup)		2420
Troškovi doprinosa iz plaće – MIO II	4221	
Doprinos za MO iz plaća (II. stup – analitika prema fondovima)		2421
Troškovi doprinosa na plaće – ZO	4230	
Doprinos za zdravstveno osiguranje na plaće		2423

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja

Turistička agencija Obzor putovanja koristi usluge vanjskog knjigovodstva za obračun plaća. Račun dobavljača za uslugu obračuna plaće evidentira na sintetički konto 4164 Računovodstvene i porezne savjetodavne usluge. Prema dobivenoj rekapitulaciji plaće, Agencija knjiži obveze na potražnu stranu konta razreda 2. Protustavka kontima obveza isplate plaće razreda 2 su odnosna konta troškova razreda 4.

5. UTVRĐIVANJE STANJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA TURISTIČKE AGENCIJE

Prije utvrđivanja stanja i uspješnosti poslovanja potrebno je provesti tzv. predzaključne radove. Predzaključni radovi su popis imovine i obveze te usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, ispravak netočnih knjiženja, konačni obračun amortizacije, obračun prihoda i rashoda (vremenska razgraničenja) te sastavljanje bruto bilance. Potom se sastavljaju financijski izvještaji. Poduzetnici su dužni sastavljati godišnje financijske izvještaje u obliku i sadržaju propisanom Zakonom o računovodstvu⁶⁴. Godišnje financijske izvještaje te konsolidirane godišnje financijske izvještaje poduzetnik je dužan dostaviti Financijskoj agenciji radi javne objave.

Temeljni financijski izvještaji koje je turistička agencija, ukoliko je mali poduzetnik poput agencije Obzor putovanja, dužan dostaviti su:

- ✓ bilanca,
- ✓ račun dobiti i gubitka i
- ✓ bilješke uz financijske izvještaje.

Bilanca je financijski izvještaj trenutnog stanja imovine i obveza izražen u novcu, odnosno ona prikazuje financijsko stanje poduzeća na određeni datum te korisnicima služi za procjenu poslovanja.⁶⁵ Sastoji se od aktive i pasive, odnosno u njoj se iskazuju imovina, obveze i kapital poslovnog subjekta. Aktiva prikazuje strukturu i vrijednost imovine poslovnog subjekta, dok pasiva prikazuje strukturu i vrijednost izvora imovine. Imovina se dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu. Dugotrajna imovina ima veću vrijednost i/ili njome se koristi dulje od jedne godine te se dijeli na nematerijalnu (npr. prava, softveri, licence), materijalnu (npr. automobil, oprema, nekretnine i sl.), financijsku i dugoročna potraživanja. Kratkotrajna imovina se koristi unutar jedne godine, a čine ju primjerice zalihe, potraživanja od kupaca, novac. Obveze su sredstva koja poslovni subjekt duguje te se dijele kratkoročne i dugoročne. Vlasnički kapital je neto vrijednost poslovnog subjekta, odnosno razlika njegove ukupne imovine i nastalih obveza. Glavno obilježje bilance je bilančna ravnoteža. Bilanca služi kao podloga za financijsku analizu, analizu zaduženosti, profitabilnosti likvidnosti i aktivnosti. Analiziranjem bilance i usporedbom tekućih informacija s informacijama iz prijašnjih razdoblja moguće je predvidjeti određene opasnosti koje prijete poslovanju. Analiza zaduženosti mjeri do koje se granice poslovni subjekt financira iz tuđih obveza, dok analiza profitabilnosti mjeri povrat uloženog kapitala. Pokazatelj likvidnosti mjeri

⁶⁴ Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 78/15., 134/15., 120/16., 116/18., 42/20. i 47/20.

⁶⁵ Sakar, V., Bilanca u malom prstu, Školska knjiga, Zagreb, 2010., str. 10

sposobnost poslovnog subjekta da podmiri svoje kratkoročne obveze, a pokazatelj aktivnosti mjeri kako efikasno poduzeće upotrebljava svoje resurse.⁶⁶

Tablica 12. Skraćena bilanca

AKTIVA	PASIVA
A. Potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital	A. Kapital i rezerve
B. Dugotrajna imovina	Upisani kapital
Nematerijalna imovina	Revalorizacija rezerva
Materijalna imovina	Rezerve
Financijska imovina	Zadržana dobit ili preneseni gubitak
Potraživanja	Dobit ili gubitak tekuće godine
C. Kratkotrajna imovina	B. Dugoročna rezerviranja
Zalihe	C. Dugoročne obveze
Potraživanja	D. Kratkoročne obveze
Financijska imovina	E. Odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućeg razdoblja
Novac u banci i blagajni	F. Ukupna pasiva
D. Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	G. Izvanbilančni zapis
E. Gubitak iznad visine kapitala	
F. Ukupna aktiva	
G. Izvanbilančni zapis	

Izvor: Vidučić, Lj., Pepur S., Šimić, M., Financijski menadžment, RRiF, Zagreb, 2005., str. 425.

Temeljem podataka iz godišnjeg izvještaja turističke agencije Obzor putovanja za 2014. i 2015. godinu provedena je horizontalna i vertikalna analiza stanja. Za analizu su odabrane poslovne godine u usporedbi kojih su jasnije uočljive razlike, što je zanimljivije za analizu, a ujedno je korištenje podataka za te godine odobreno od strane analizirane putničke agencije.

Rezultati provedene analize predočeni su u tablicama 13 i 14.

⁶⁶ Belak, V., Analiza poslovne uspješnosti, RRiF, Zagreb, 2014.

Tablica 13. Horizontalna analiza bilance turističke agencije Obzor putovanja

Oznake	Opis	31.12.2014	31.12.2015	Iznos povećanja / smanjena 2015.-2014.	% povećanja / smanjena 2015.-2014.
A	Potraživanja za upisani, a ne uplaćeni kapital				
B	Dugotrajna imovina	121.564	46.218	-75.346	-61,98
	Nematerijalna imovina	53.449	27.434	-26.015	-48,67
	Materijalna imovina	42.782	18.784	-23.998	-56,09
	Dugotrajna financijska imovina	25.333		-25.333	-100,00
C	Kratkotrajna imovina	3.572.234	3.959.414	387.180	10,84
	Potraživanja	938.582	906.432	-32.150	-3,43
	Novac	2.633.652	3.052.982	419.330	15,92
D	Plaćeni troškovi i obračunati prihodi	91.982	369.613	277.631	301,83
UKUPNO AKTIVA		3.785.780	4.375.245	589.465	15,57
A	Kapital i rezerve	2.392.636	2.649.973	257.337	10,76
	Temeljni upisani kapital	1.020.400	1.020.400		
	Rezerve iz dobiti	866.929	866.929		
	Dobit ili gubitak poslovne godine	505.307	762.644	257.337	50,93
B	Rezerviranja				
C	Dugoročne obveze				
D	Kratkoročne obveze	1.234.872	1.469.533	234.661	19,00
E	Odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućega razdoblja	158.272	255.739	97.467	61,58
UKUPNO PASIVA		3.785.780	4.375.245	589.465	15,57

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja (iz priloga 1)

Promatrajući stanje imovine i izvora imovine 2015. u odnosu na 2014. godinu uočava se povećanje vrijednosti kratkotrajne imovine i to na poziciji novca u banci i blagajni. S druge strane povećale su se i kratkoročne obveze, iako ne toliko da bi to povećanje dovelo u pitanje likvidnost poslovnog subjekta. Nadalje, vrijednost dugotrajne imovine se smanjila u odnosu na prethodno razdoblje za više od 60%. Najveće povećanje zabilježeno je kod stavke plaćeni troškovi i obračunati prihodi, koje je u najvećoj mjeri doprinijelo povećanju vrijednosti ukupne imovine, odnosno povećanju pasive za više od 15%. Ostvarena dobit se povećala i to za više od 50% u

odnosu na prethodnu godinu. Navedeno je rezultat povećanja količine posla sklapanjem novih poslovnih ugovora.

U tablici 14 provedena je vertikalna analiza bilance turističke agencije Obzor putovanja. Značajan porast ostvarene dobiti u 2015. naspram 2014. godine nije bitno utjecao na vertikalnu analizu bilance.

Tablica 14. Vertikalna analiza bilance turističke agencije Obzor putovanja

Oznake	Opis	31.12.2014.	%	31.12.2015.	%
A	Potraživanja za upisani, a ne uplaćeni kapital				
B	Dugotrajna imovina	121.564	3,21	46.218	1,06
C	Kratkotrajna imovina	3.572.234	94,36	3.959.414	90,50
D	Plaćeni troškovi i obračunati prihodi	91.982	2,43	369.613	8,45
UKUPNO AKTIVA		3.785.780	100	4.375.245	100
A	Kapital i rezerve	2.392.636	63,20	2.649.973	60,57
	Temeljni upisani kapital	1.020.400		1.020.400	
	Rezerve iz dobiti	866.929		866.929	
	Dobit ili gubitak poslovne godine	505.307		762.644	
B	Rezerviranja				
C	Dugoročne obveze				
D	Kratkoročne obveze	1.234.872	32,62	1.469.533	33,59
E	Odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućega razdoblja	158.272	4,18	255.739	5,85
UKUPNO PASIVA		3.785.780	100	4.375.245	100

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja (iz priloga 1)

U strukturi imovine turističke agencije Obzor putovanja, u promatranim godinama, vrijednosno dominira kratkotrajna imovina. Prema pojavnim oblicima ističu se potraživanja od kupaca te novac u banci i blagajni. U ukupnoj imovini kratkotrajna imovina sudjelovala je s nešto više od 90% krajem obje promatranih poslovnih godina. Udjel dugotrajne imovine pao je s 3% 2014. na 1% 2015. godine. Udjel plaćenih troškova budućeg razdoblja povećan je s oko 2,5% u 2014. na oko 8,5% u 2015. godini. U pasivi bilance dominantan udjel zabilježen je na poziciji kapitala i rezervi, od preko 60% na kraju obje promatrane godine. Zabilježeni udjel kratkoročnih obveza zadržan je na oko 30%.

Dok bilanca prikazuje stanje imovine i njene izvore u određenom trenutku, račun dobiti i gubitka izražava stupanj uspješnosti poslovanja u određenom trenutku. Račun dobiti i gubitka (izvještaj o dobiti) vrsta je temeljnog financijskog izvještaja koji se sastoji od dobitaka i gubitaka poslovnog subjekta te njihove razlike koja prikazuje aktivnosti u određenom vremenskom razdoblju, odnosno koliko je prihoda i rashoda ostvareno u određenom vremenskom razdoblju i kolika je ostvarena dobit ili gubitak.⁶⁷ Glavni elementi računa dobiti i gubitka su:

- ✓ prihodi,
- ✓ rashodi,
- ✓ dobiti (gubitak) prije oporezivanja,
- ✓ porez na dobit i
- ✓ dobit (gubitak) poslije oporezivanja.

Tablica 15. Skraćeni račun dobiti i gubitka

Red.br.	Pozicija
1.	Prihodi iz osnovne djelatnosti
2.	Rashodi iz osnovne djelatnosti
3.	Prihodi iz drugih aktivnosti
4.	Rashodi iz drugih aktivnosti
5.	Izvanredni prihod
6.	Izvanredni rashodi
7a.	Dobitak prije oporezivanja (1+3+5 minus 2+4+6)
7b.	Gubitak prije oporezivanja (2+4+6 minus 1+3+5)
8.	Porez na dobitak ili gubitak
9a.	Dobitak financijske godine (7a.-8.)
9b.	Gubitak financijske godine

Izvor: Vidučić, Lj., Pepur, S., Šimić, M., Financijski menadžment, RRiF, Zagreb, 2005., str. 428.

Izvanredni prihodi i prihodi iz redovnog poslovanja (poslovni prihodi i prihodi iz financiranja) čine prihode, dok rashode čine rashodi iz redovitog poslovanja (poslovni rashodi i financijski) i izvanredni rashodi.⁶⁸ Sastavljanjem računa dobiti i gubitka izračunava se razlika prihoda i rashoda, odnosno utvrđuje financijski rezultat poslovanja. Ukoliko su ostvareni prihodi veći od rashoda u

⁶⁷ Žager, K., Sačer, I. M., Sever, S., Žager, I., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008. god. str. 67.

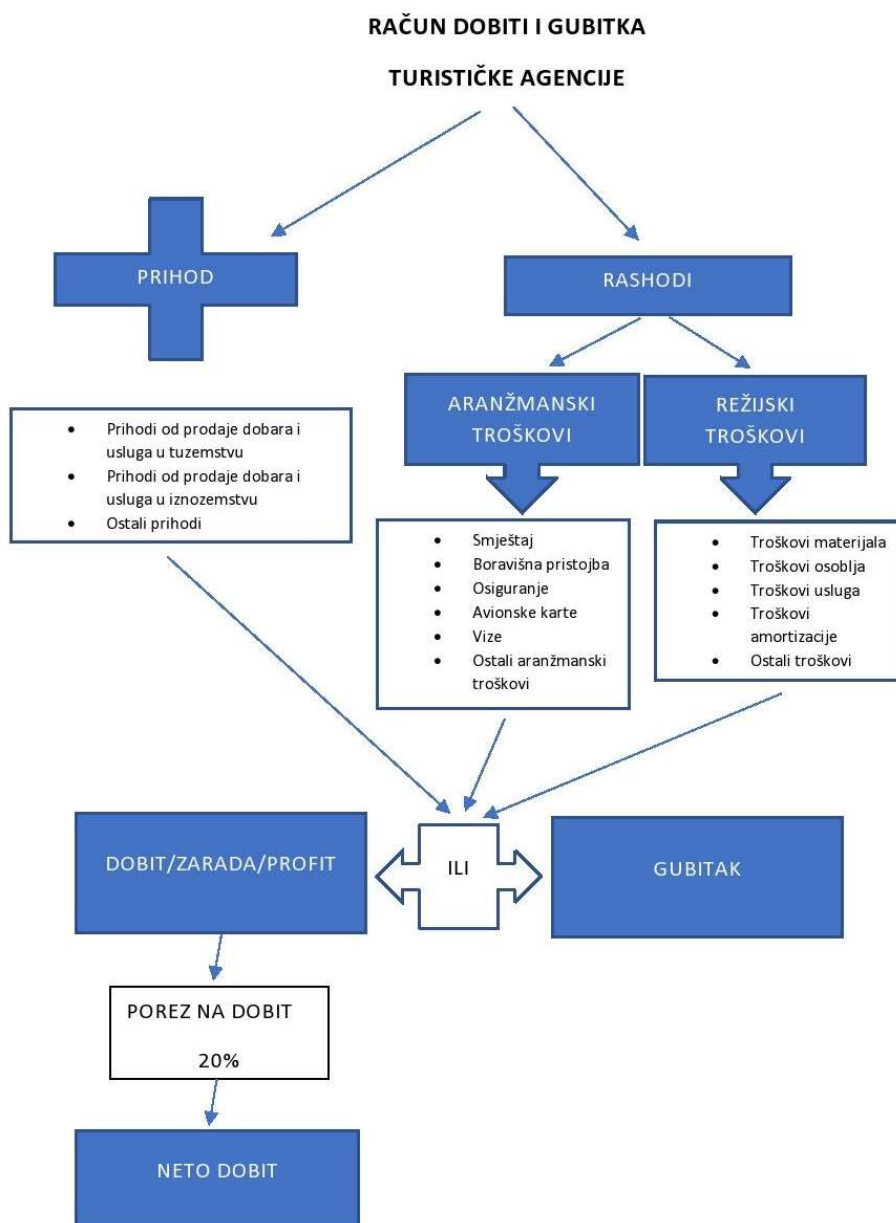
⁶⁸ Vidučić Lj., Pepur S., Šimić M., Financijski menadžment, RRiF, Zagreb, 2005., str. 428

poslovanju je ostvarena dobit, i obrnuto, ukoliko su ostvareni rashodi veći od prihoda u poslovanju je ostvaren gubitak. Navedeno se može zapisati na sljedeći način:

PRIHODI > RASHODI = DOBIT

PRIHODI < RASHODI = GUBITAK

Slika 5. Shema računa dobiti i gubitka turističke agencije

Izvor: Izradila autorica

Utvrđivanje razlike prihoda i rashoda u računu dobiti i gubitka odražava se na stanje bilance, jer se ostvarena dobit (ili gubitak) iskazuju u bilancu pod vlastitim izvorima kao dobit (ili gubitak) tekuće godine. Obračunsko razdoblje za koje se račun dobiti i gubitka izrađuje u pravilu je godina

dana, ali može biti i kraće, ovisno o veličini poduzetnika i njegovoj poreznoj obvezi te drugim potrebama. Prije iskazivanja prihoda i rashoda u računu dobiti i gubitka prihode se knjiži na konta razreda 7 pod potražuje, dok se rashode evidentira na konta razreda 4 pod duguje. Kontni razred 8 koristi se za knjiženje razlike prihoda i rashoda pa je taj kontni razred ujedno i obračunski iz kojega se potom rezultat prenosi na konto razreda 9, kao rezultat tekućeg razdoblja. Zbog toga, početkom poslovne godine, konta razreda 4, 7 i 8 ne iskazuju saldo iz prethodne godine.

Račun dobiti i gubitka turističke agencije iskazuje ostvarene prihode i rashode. Rashodi se dijele na aranžmanske i režijske troškove. Aranžmanski troškovi sastoje se od troškova vezanih uz organizaciju putovanja kao što su smještaj, avionske karte i sl. Režijski troškovi podrazumijevaju operativne troškove povezane s redovitim poslovanje, kao što su opskrba plinom, električnom energijom, pitkom vodom i slično. Prihodi računa dobiti i gubitka sastoje se od prihoda prodaje dobara i usluga u tuzemstvu i inozemstvu, te ostale prihode. Ukoliko su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda, plaća se porez na dobit. Ukoliko su ukupni rashodi veći od ukupnih prihoda, evidentira se gubitak. Shema strukture računa dobiti i gubitka turističke agencije predložena je slikom 5.

Tablica 16. Analiza računa dobiti i gubitka turističke agencije Obzor putovanja

Oznake	Pozicija	2014.	2015.	Iznos povećanja / smanjena 2015.-2014.	% povećanja / smanjena 2015.-2014.
A	Poslovni prihodi	4.027.846	4.754.604	726.758	18,04
B	Poslovni rashodi	3.431.900	3.757.380	325.480	9,48
C	Financijski prihodi	75.108	12.785	-62.323	-82,98
D	Financijski rashodi	29.686	45.468	15.782	53,16
Ukupni prihodi iz redovitog poslovanja		4.102.954	4.767.389	664.435	16,19
Ukupni rashodi iz redovitog poslovanja		3.461.586	3.802.848	341.262	9,86
E	Izvanredni prihodi				
F	Izvanredni rashodi				
UKUPNI PRIHODI		4.102.954	4.767.389	664.435	16,19
UKUPNI RASHODI		3.461.586	3.802.848	341.262	9,86
	Dobit prije oporezivanja	641.368	964.541	323.173	50,39
	Gubitak				
	Porez na dobit	136.061	201.897	65.836	48,39
G	Dobit nakon oporezivanja	505.307	762.644	257.337	50,93

Izvor: Izradila autorica prema izvornim podacima turističke agencije Obzor putovanja (iz priloga 1)

Tablica 16 predočava analizu računa dobiti i gubitka turističke agencije Obzor putovanja. Usporedbom elemenata računa dobiti i gubitka za 2015. u odnosu na 2014. godinu uočeno je da su se poslovni prihodi povećali za 18%, ali povećali su se i poslovni rashodi za oko 9,5%. Uz to, došlo je i do smanjenja financijskih prihoda za više od 80% te povećanje financijskih rashoda za više od 50%. U konačnici ukupni prihodi povećali su se za oko 16%, prvenstveno zbog rasta prihoda od prodaje turističkih aranžmana. Navedene promjene rezultirale su porastom dobiti prije oporezivanja u 2015. godini za 50% u odnosu na prethodnu godinu. Porez na dobit obračunava se sukladno propisanoj poreznoj stopi, a izračunati iznos oduzima od iznosa dobiti prije oporezivanja kako bi se izračunao iznos dobiti nakon oporezivanja. U slučaju turističke agencije Obzor putovanja, ostvarena dobit u posljednjoj promatranoj godini iznosila je nešto više od 255 tisuća kuna.

5. ZAKLJUČAK

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju dogodile su se značajne promjene vezane na porezni tretman usluga turističkih agencija. Uveden je poseban postupak oporezivanja na ostvarenu maržu, koji uvelike smanjuje broj slučajeva u kojima se turistička agencija treba registrirati za potrebe PDV-a u drugim državama članicama Europske unije. Radi se o jedinstvenom poreznom tretmanu zbog kojeg se usluge po posebnom postupku oporezivanja evidentiraju odvojeno od usluga u redovnom postupku oporezivanja. Posebni porezni tretman državi je olakšao ubiranje poreza, ali je smanjio zaradu turističkih agencija. Iz toga se zaključuje kako je poslovanje turističkih agencija isplativo u članicama Europske unije s najmanjim poreznim tretmanom. Posebni porezni tretman s jedne je strane pojednostavio računovodstveni postupak turističkih agencija u smislu knjiženja izlaznog računa, ali ga je istodobno i zakomplicirao jer je uz svaki izlazni račun potrebno provoditi interni obračun marže sa svom pratećom dokumentacijom. Navedeno je vidljivo iz predočenih i objašnjenih praktičnih primjera u ovome radu.

Osim poreznog tretmana, posebnost računovodstva turističke agencije je potreba podjele troškova na aranžmanske i režijske, koja je neophodna za utvrđivanje cijene aranžmanske usluge. Podjela je potrebna kako bi se odredilo može li se trošak izravno obuhvatiti u cijeni agencijske usluge. Aranžmanski troškovi su oni troškovi koji se obračunavaju po mjestu troška i veznoj oznaci usluge. Režijski trošak, kao što je plaća radnika turističke agencije, može biti i aranžmanski trošak ukoliko se radnikov rad može precizno odrediti pri izradi kalkulacije aranžmana. Trošak amortizacije također nije jednostavno uvrstiti u aranžmanske troškove, s obzirom da nije jednostavno razlikovati učinak opreme koja se amortizira. Isto vrijedi i za trošak održavanja i čišćenja poslovnih prostorija. Za razliku od navedenih troškova fiksni dio režijskih troškova je uvijek jednak, dok se varijabilni dio razlikuju ovisno o potrošnji, npr. troškovi električne energije i plina veći su tijekom zime u odnosu na ljeto.

Sve navedeno utječe na stanje i uspješnost poslovanja turističkih agencija. Glavni preduvjet učinkovitosti funkcioniranja njihovog računovodstvenog sustava jesu računovodstveni djelatnici koji imaju odgovarajuće kompetencije. Upravo to je slučaj kod turistička agencije iz praktičnog primjera ovog završnog rada. Turistička agencija Obzor putovanja poštuje sve zakonima propisane računovodstvene kriterije, što znači da uredno vodi poslovne knjige, odnosno zapise temelji na vjerodostojnim knjigovodstvenim ispravama, obračunava i podmiruje porezne obveze te sastavlja financijske izvještaje.

Turističke agencije imaju važnu ulogu u turističkom sektoru svake zemlje, osobito kada je turizam vrlo razvijena djelatnost kao što je slučaj u Hrvatskoj. Uzimajući u obzir da Republiku Hrvatsku godišnje posjeti i do 12 milijuna turista, uključivši i sami tranzit kroz državu, dolazi se do spoznaje da Hrvatska koja ima oko 4 milijuna stanovnika, godišnje primi trostruko više turista. Promatrajući to u postocima, Hrvatska je pri samom vrhu Europske unije po posjećenosti turista. Iz tog razloga turističke agencije, uz odgovarajuće upravljanje te spremnost na promjene i prilagodbe na tržištu, imaju potencijal za uspjeh i dugoročnu poslovnu održivost.

Unazad godinu dana u Republici Hrvatskoj drastično se smanjio broj putovanja, a posljedično i broj turističkih agencija. Promjene na turističkom tržištu događaju se svakodnevno, što zahtijeva neprestano praćenje i prilagodljivost. Mnoge turističke agencije ne uspiju se prilagoditi dinamičnom poslovnom okruženju, ali niti drugim okolnostima, poput utjecaja krize uzrokovane pandemijom COVID-19. S druge strane, neke se uspiju održati prepoznajući svoje prilike i u takvom okruženju. Profesionalnim odnosom prema klijetima, sposobnim menadžmentom i kvalitetom usluga turistička agencija Obzor putovanja uspjela je zadržati svoje dosadašnje klijente, ali pridobiti i nove. Može se zaključiti da na tom vrlo dinamičnom turističkom tržištu mogu opstati samo oni koji su spremni prilagoditi se, tražiti nove prilike i izvore prihoda.

LITERATURA

Knjige:

1. Belak, V., *Analiza poslovne uspješnosti*, RRiF plus, Zagreb, 2014.
2. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici, *Turizam - ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Sveučilišta u Zagrebu i Školska knjiga, Zagreb, 2011.
3. Dojčić, I. et al., *Računovodstvo i porezi za poduzetnike*, TEB, Zagreb, 2017.
4. Sakar, V., *Bilanca u malom prstu*, Školska knjiga, Zagreb, 2010.
5. Vidučić, Lj., Pepur, S., Šimić, M., *Financijski menadžment*, RRiF, Zagreb, 2005.
6. Vukonić, B., Keča, K., Pukšar, I., *Turističke agencije*, VPŠ Libertas, Zagreb, 2015.
7. Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., Žager L., *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb, 1999.

Članci:

8. Baica, N., *Poslovanje putničkih agencija – porezi i računovodstveni aspekti*, Računovodstvo i porezi u praksi, lipanj 2019., str. 55-74.
9. Markota, Lj., *Oporezivanje usluge smještaja, ugostiteljske usluge i posebni postupak oporezivanja putničkih agencija*, Računovodstvo, revizija i financije, svibanj 2015., str. 67-90.
10. Knežević, J., *Darovi poslovnim partnerima, promidžba i reprezentacija*, Računovodstvo i porezi u praksi, studeni 2017., str. 50.

Zakonski i podzakonski akti:

11. Direktiva 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost, Službeni list Europske unije 376.
12. Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 79/13., 85/13., 160/13., 35/14., 157/14., 130/15., 01/17., 41/17., 128/17., 1/19., 1/20., 01/21., 73/21.
13. Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, Narodne novine br. 52/19. i 144/20.
14. Zakon o leasingu, Narodne novine br. 141/13.
15. Zakon o porezu na dobit, Narodne novine br. 177/04., 90/05., 57/06., 146/08., 80/10., 22/12., 148/13., 143/14., 50/16., 115/16., 106/18., 121/19., 32/20. i 138/20.

16. Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine br. 73/13., 99/13., 148/13., 153/13., 143/14., 115/16., 106/18., 121/19. i 138/20.
17. Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br. 130/70., 25/19., 98/19., 42/20. i 70/21.
18. Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 78/15., 134/15., 120/16., 116/18., 42/20. i 47/20.
19. Zakon o turističkoj pristojbi, Narodne novine br. 52/19., 32/20. i 42/20.

Internetske stranice:

20. Croatia Airlines, www.croatiaairlines.com.hr (pristup 28. 03. 2021.)
21. Europa, www.europa.hr (pristup 26. 03. 2021.)
22. FINA, www.fina.hr (pristup 13. 05. 2021.)
23. Obzor putovanja, www.obzorputovanja.hr (pristup 28. 03. 2021.)
24. GDPR informer, www.gdprinformer.com (pristup 08. 04. 2021.)
25. Porezna uprava, www.porezna-uprava.hr/hr/propisi/ (pristup 08. 04. 2021.)
26. TEB, www.teb.hr (pristup 16. 05. 2021.)

Ostali izvori (seminari):

27. Cutvarić, M., Obračun PDV-a u poslovanju turističkih agencija, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, seminar, Zagreb, listopad 2017.
28. Markota, Lj., Posebnosti poslovanja i oporezivanja turističkih agencija, RRiF, Zoom meeting, svibanj 2021.
29. Šarić, D., Pravni aspekti poslovanja, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, seminar, Zagreb, listopad 2017.
30. Slovinac, I., Putničke agencije – računovodstveni i porezni aspekt, TEB, Zoom meeting, srpanj 2021.

POPIS SLIKA

Slika 1. Izlazni račun za organizaciju smještaja i prijevoza u Hrvatskoj	13
Slika 2. Izlazni račun za organizaciju smještaja i prijevoza izvan Europske unije	19
Slika 3. Izlazni račun za organizaciju <i>team-building</i> putovanja	22
Slika 4. Režijski troškovi Obzor putovanja za prvo polugodište 2019. god., bez PDV-a	25
Slika 5. Shema računa dobiti i gubitka turističke agencije	40

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kalkulacija paket-aranžmana u Hrvatskoj	14
Tablica 2. Kalkulacija paket-aranžmana putovanja u inozemstvo	19
Tablica 3. Kalkulacija paket-aranžmana <i>team building</i>	22
Tablica 4. Evidencija troška električne energije u dnevniku knjiženja	26
Tablica 5. Evidencija troška operativnog leasinga u dnevniku knjiženja	27
Tablica 6. Evidencija troška goriva za osobni automobil u dnevniku knjiženja	28
Tablica 7. Evidencija nabave i amortizacije uredskog namještaja	29
Tablica 8. Evidencija nabave i otpisa mobilnih uređaja	31
Tablica 9. Evidencija troška reprezentacije u dnevniku knjiženja	32
Tablica 10. Evidencija troška članarine turističkoj zajednici	33
Tablica 11. Evidencija knjiženja rekapitulacije plaća	33
Tablica 12. Skraćena bilanca	36
Tablica 13. Horizontalna analiza bilance turističke agencije Obzor putovanja	37
Tablica 14. Vertikalna analiza bilance turističke agencije Obzor putovanja	38
Tablica 15. Skraćeni račun dobiti i gubitka	39
Tablica 16. Analiza računa dobiti i gubitka turističke agencije Obzor putovanja	41

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Bilanca turističke agencije Obzor putovanja (Obrazac POD-BIL).....	50
Prilog 2. Račun dobiti i gubitka turističke agencije Obzor putovanja (Obrazac POD-RDG).....	53

Prilog 1. Bilanca turističke agencije Obzor putovanja (Obrazac POD-BIL)

BILANCA
 stanje na dan 31.12.2015.

 Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 45547576946; OBZOR PUTOVANJA d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
AKTIVA				
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001			
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (003+010+020+029+033)	002		121.564	46.218
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (004 do 009)	003		53.449	27.434
1. Izdaci za razvoj	004			
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005		53.449	27.434
3. Goodwill	006			
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007			
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008			
6. Ostala nematerijalna imovina	009			
II. MATERIJALNA IMOVINA (011 do 019)	010		42.782	18.784
1. Zemljište	011			
2. Građevinski objekti	012			
3. Postrojenja i oprema	013		42.782	18.784
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014			
5. Biološka imovina	015			
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	016			
7. Materijalna imovina u pripremi	017			
8. Ostala materijalna imovina	018			
9. Ulaganje u nekretnine	019			
III. DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (021 do 028)	020		25.333	0
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021			
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022			
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023			
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024			
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025			
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026		25.333	
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027			
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028			
IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)	029		0	0
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	030			
2. Potraživanja po osnovi prodaje na kredit	031			
3. Ostala potraživanja	032			
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	033			
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (035+043+050+058)	034		3.572.234	3.959.414
I. ZALIHE (036 do 042)	035		0	0
1. Sirovine i materijal	036			
2. Proizvodnja u tijeku	037			
3. Gotovi proizvodi	038			
4. Trgovačka roba	039			
5. Predujmovi za zalihe	040			
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	041			
7. Biološka imovina	042			
II. POTRAŽIVANJA (044 do 049)	043		938.582	906.432
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	044			
2. Potraživanja od kupaca	045		938.402	847.354
3. Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika	046			
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	047			
5. Potraživanja od države i drugih institucija	048		180	9.927
6. Ostala potraživanja	049			49.151
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (051 do 057)	050		0	0
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	051			

BILANCA
stanje na dan 31.12.2015.

Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 45547576946; OBZOR PUTOVANJA d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	052			
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	053			
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	054			
5. Ulaganja u vrijednosne papire	055			
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	056			
7. Ostala financijska imovina	057			
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	058		2.633.652	3.052.982
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	059		91.982	369.613
E) UKUPNO AKTIVA (001+002+034+059)	060		3.785.780	4.375.245
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	061			
PASIVA				
A) KAPITAL I REZERVE (063+064+065+071+072+075+078)	062		2.392.636	2.649.973
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	063		1.020.400	1.020.400
II. KAPITALNE REZERVE	064			
III. REZERVE IZ DOBITI (066+067-068+069+070)	065		866.929	866.929
1. Zakonske rezerve	066			
2. Rezerve za vlastite dionice	067			
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	068			
4. Statutarne rezerve	069			
5. Ostale rezerve	070		866.929	866.929
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	071			
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (073-074)	072		0	0
1. Zadržana dobit	073			
2. Preneseni gubitak	074			
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (076-077)	075		505.307	762.644
1. Dobit poslovne godine	076		505.307	762.644
2. Gubitak poslovne godine	077			
VII. MANJINSKI INTERES	078			
B) REZERVIRANJA (080 do 082)	079		0	0
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	080			
2. Rezerviranja za porezne obveze	081			
3. Druga rezerviranja	082			
C) DUGOROČNE OBVEZE (084 do 092)	083		0	0
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	084			
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	085			
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	086			
4. Obveze za predujmove	087			
5. Obveze prema dobavljačima	088			
6. Obveze po vrijednosnim papirima	089			
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	090			
8. Ostale dugoročne obveze	091			
9. Odgođena porezna obveza	092			
D) KRATKOROČNE OBVEZE (094 do 105)	093		1.234.872	1.469.533
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	094		13.252	7.710
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	095			
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	096			
4. Obveze za predujmove	097		188.441	19.560
5. Obveze prema dobavljačima	098		625.533	700.492
6. Obveze po vrijednosnim papirima	099			
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	100			
8. Obveze prema zaposlenicima	101		99.524	145.731
9. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	102		302.522	185.133

BILANCA
stanje na dan 31.12.2015.

Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 45547576946; OBZOR PUTOVANJA d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. biljeske	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
10. Obveze s osnove udjela u rezultatu	103			405.307
11. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	104			
12. Ostale kratkoročne obveze	105		5.600	5.600
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	106		158.272	255.739
F) UKUPNO – PASIVA (062+079+083+093+106)	107		3.785.780	4.375.245
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	108			
DODATAK BILANCI (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
A) KAPITAL I REZERVE				
1. Pripisano imateljima kapitala matice	109			
2. Pripisano manjinskom interesu	110			

Izvor: FINA: <https://www.fina.hr/> (pristup 13.05.2021.)

Prilog 2. Račun dobiti i gubitka turističke agencije Obzor putovanja (Obrazac POD-RDG)

RAČUN DOBITI I GUBITKA
za razdoblje 01.01.2015. do 31.12.2015.

Obrazac
POD-RDG

Obveznik: 45547576946; OBZOR PUTOVANJA d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
I. POSLOVNI PRIHODI (112+113)	111		4.027.846	4.754.604
1. Prihodi od prodaje	112		3.969.708	4.729.471
2. Ostali poslovni prihodi	113		58.138	25.133
II. POSLOVNI RASHODI (115+116+120+124+125+126+129+130)	114		3.431.900	3.757.380
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	115			
2. Materijalni troškovi (117 do 119)	116		638.572	692.109
a) Troškovi sirovina i materijala	117		87.527	117.265
b) Troškovi prodane robe	118			
c) Ostali vanjski troškovi	119		551.045	574.844
3. Troškovi osoblja (121 do 123)	120		1.932.224	2.344.680
a) Neto plaće i nadnice	121		1.086.377	1.287.003
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	122		569.323	715.779
c) Doprinosi na plaće	123		276.524	341.898
4. Amortizacija	124		105.368	49.143
5. Ostali troškovi	125		748.933	652.964
6. Vrijednosno usklađivanje (127+128)	126		0	0
a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)	127			
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	128			
7. Rezerviranja	129			
8. Ostali poslovni rashodi	130		6.803	18.484
III. FINANCIJSKI PRIHODI (132 do 136)	131		75.108	12.785
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	132			
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	133		75.108	12.785
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa	134			
4. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	135			
5. Ostali financijski prihodi	136			
IV. FINANCIJSKI RASHODI (138 do 141)	137		29.686	45.468
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	138			
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	139		29.686	45.468
3. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	140			
4. Ostali financijski rashodi	141			
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	142			
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	143			
VII. IZVANREDNI - OSTALI PRIHODI	144			
VIII. IZVANREDNI - OSTALI RASHODI	145			
IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)	146		4.102.954	4.767.389
X. UKUPNI RASHODI (114+137+143 + 145)	147		3.461.586	3.802.848
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (146-147)	148		641.368	964.541
1. Dobit prije oporezivanja (146-147)	149		641.368	964.541
2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)	150		0	0
XII. POREZ NA DOBIT	151		136.061	201.897
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (148-151)	152		505.307	762.644
1. Dobit razdoblja (149-151)	153		505.307	762.644
2. Gubitak razdoblja (151-148)	154		0	0
DODATAK RDG-u (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
XIV. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA				
1. Pripisana imateljima kapitala matice	155			
2. Pripisana manjinskom interesu	156			

IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjava poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)				
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (= 152)	157			
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (159 do 165)	158		0	0
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	159			
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	160			
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	161			
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka	162			
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	163			
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika	164			
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	165			
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	166			
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (158-166)	167		0	0
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (157+167)	168		0	0
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA				
1. Pripisana imateljima kapitala matice	169			
2. Pripisana manjinskom interesu	170			

Izvor: FINA: <https://www.fina.hr/> (pristup 13.05.2021.)